

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ

ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

Τμήμα Κοινωνικής και Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

Εκπαιδευτικής Πολιτικής: Σχεδιασμός Ανάπτυξη & Διοίκηση

**«Απόψεις και στάσεις εκπαιδευτικών προσχολικής
εκπαίδευσης της περιφερειακής ενότητας Κορινθίας για την
ένταξης της αγγλικής γλώσσας στο Νηπιαγωγείο».**

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Λόντου Ασημίνα

Επιβλέπων καθηγητής:

Κατσής Αθανάσιος

Κόρινθος, Φεβρουάριος 2022

Copyright © Λόντου Ασημίνα, 2022.

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Απαγορεύεται η αντιγραφή και διανομή της παρούσας εργασίας, εξ ολοκλήρου ή τμήματος αυτής για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα. Ερωτήματα που αφορούν τη χρήση της εργασίας για κερδοσκοπικό σκοπό πρέπει να απευθύνονται προς την συγγραφέα. Οι απόψεις και τα συμπεράσματα που περιέχονται σε αυτό το έγγραφο εκφράζουν την συγγραφέα και μόνο.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Αρχικά, θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά, τον επιβλέποντα καθηγητή μου κο Κατσή Αθανάσιο για την εμπιστοσύνη που μου επέδειξε, την αμέριστη καθοδήγηση και συμπαράσταση κατά τη διάρκεια εκπόνησης της παρούσας διπλωματικής εργασίας.

Η παρούσα διπλωματική εργασία αφιερώνεται στους γονείς μου, για τη στήριξη και την πίστη τους σε εμένα.

Λόντου Ασημίνα

Περίληψη

Εισαγωγή: η απόφαση του Υπουργείου παιδείας να εισάγει την εκμάθηση της Αγγλικής γλώσσας στο νηπιαγωγείο έχει πυροδοτήσει ποικίλες αντιδράσεις στην εκπαιδευτική και επιστημονική κοινότητα. Κάποιοι αντιμετωπίζουν την εν λόγω καινοτομία σαν μία ευκαιρία σύνδεσης γλωσσών και πολιτισμών ενώ κάποιοι άλλοι ως υποβάθμιση του ρόλου του νηπιαγωγείου.

Σκοπός: Σκοπός της παρούσας μελέτης είναι να αναδείξει τις αντιλήψεις και τις στάσεις των εκπαιδευτικών της προσχολικής ηλικίας στην περιφερειακή ενότητα Κορινθίας, σχετικά με την πρόσφατη απόφαση του Υπουργείου Παιδείας για την ένταξη της Αγγλικής γλώσσας στο αναλυτικό πρόγραμμα σπουδών του νηπιαγωγείου ως ξεχωριστού γνωστικού αντικειμένου.

Μέθοδος: Το δείγμα αποτελείται από 28 εκπαιδευτικούς προσχολικής αγωγής, στους οποίους στάλθηκαν ηλεκτρονικά τα ερωτηματολόγια. Χρησιμοποιήθηκε ερωτηματολόγιο αυτοαναφοράς με ερωτήσεις κλειστού τύπου για την διερεύνηση των απόψεων και στάσεων.

Αποτελέσματα: Το δείγμα αποτελείται από γυναίκες με ποσοστό 100% (N=28), η μέση ηλικία των ερωτηθέντων είναι τα 39,71 έτη (SD $\pm 7,76$). Διαπιστώθηκε πως οι νηπιαγωγοί συμφωνούν αρκετά πως το νηπιαγωγείο αποτελεί χώρο προώθησης διαπολιτισμικών αξιών με μέση τιμή 4,32 ($\pm 0,55$). Επίσης, θεωρούν πως η διδασκαλία μιας ξένης γλώσσας στο νηπιαγωγείο ενισχύει τις δεξιότητες και τις ικανότητες των νηπίων με διάμεση τιμή 4,00 και μέση τιμή 3,36 ($\pm 1,31$).

Συμπεράσματα: Διαπιστώθηκε πως οι εκπαιδευτικοί προσχολικής αγωγής θεωρούν μείζονος σημασίας το ρόλο του νηπιαγωγού για την προώθηση της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης. Οι απόψεις και οι στάσεις των νηπιαγωγών φάνηκε να επηρεάζονται από την ηλικία, τα έτη διδακτικής εμπειρίας καθώς και τον αριθμό των μαθητών που έχουν ανά τάξη. Σημαντικές παράμετροι που μπορούν να επηρεάσουν αρνητικά την δυνατότητα ένταξης της αγγλικής γλώσσας είναι τα πολυπληθή τμήματα, η επιστημονική κατάρτιση των εκπαιδευτικών, καθώς και η γνωστική ανωριμότητα των νηπίων.

Λέξεις-κλειδιά: προσχολική αγωγή, αγγλική γλώσσα, διαπολιτισμική εκπαίδευση.

Abstract

Introduction: The decision of the Ministry of Education to introduce English language learning in kindergarten has provoked various reactions in the educational and scientific community. Some see this innovation as an opportunity to connect languages and cultures, while others see it as degrading the role of the kindergarten.

Purpose: The purpose of this study is to highlight the perceptions and attitudes of preschool teachers in the regional unit of Corinth, regarding the recent decision of the Ministry of Education to include English in the curriculum of kindergarten as a separate subject.

Method: The sample consists of 28 preschool teachers, to whom the questionnaires were sent electronically. A self-report questionnaire with closed-ended questions was used to explore the views and attitudes.

Results: The sample consists of women with a percentage of 100% (N = 28), the average age of the respondents is 39.71 years (SD \pm 7.76). It was found that kindergarten teachers strongly agree that the kindergarten is a place for the promotion of intercultural values with an average value of 4.32 (\pm 0.55). They also believe that teaching a foreign language in kindergarten enhances the skills and abilities of infants with an average value of 4.00 and an average value of 3.36 (\pm 1.31).

Conclusions: It was found that preschool teachers consider the role of the kindergarten teacher to be of major importance for the promotion of intercultural education. The views and attitudes of the kindergarten teachers seemed to be influenced by the age, the years of teaching experience as well as the number of students they have per class. Important parameters that can negatively affect the ability to integrate the English language are the numerous departments, the scientific training of teachers, as well as the cognitive immaturity of infants.

Keywords: preschool education, English language, intercultural education.

Περιεχόμενα

Περίληψη.....	4
Abstract	5
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	9
Α Μέρος	10
Θεωρητικό Μέρος	10
Κεφάλαιο 1 ^ο : ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗΣ ΗΛΙΚΙΑΣ	11
1.1 Τρόπος μάθησης των παιδιών προσχολικής ηλικίας.....	14
Κεφάλαιο 2 ^ο : ΕΚΜΑΘΗΣΗ ΚΑΙ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΞΕΝΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΣΕ ΜΑΘΗΤΕΣ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗΣ ΗΛΙΚΙΑΣ	16
2.1 Σημασία εκμάθησης των ξένων γλωσσών στην προσχολική ηλικία.....	16
2.2 Διδασκαλία αγγλικών σε μαθητές προσχολικής ηλικίας.....	19
2.3 Μέθοδοι διδασκαλίας αγγλική γλώσσα στην προσχολική ηλικία	21
Β Μέρος.....	26
Ερευνητικό Μέρος.....	26
Κεφάλαιο 3 ^ο : ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ	27
3.1 Σκοπός και επιμέρους στόχοι της έρευνας	27
3.2 Ηθική & Δεοντολογία	28
3.3 Σχεδιασμός της μελέτης	28
3.4 Χώρος διεξαγωγής της μελέτης	28
3.5 Δείγμα μελέτης.....	28
3.6 Περιγραφή ερωτηματολογίου	28
3.7 Στατιστική ανάλυση.....	29
Κεφάλαιο 4 ^ο : ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ	30
4.1 Δημογραφικά στοιχεία	30
4.2 Απόψεις εκπαιδευτικών - Ζητήματα πρακτικής εφαρμογής	34
4.3 Συσχετίσεις.....	53
ΣΥΖΗΤΗΣΗ.....	55
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	57
ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ	58
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ	59
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.....	63

Κατάλογος Πινάκων

Πίνακας 1: Δημογραφικά στοιχεία.....	30
Πίνακας 2: Δημογραφικά στοιχεία.....	31
Πίνακας 3: Απόψεις εκπαιδευτικών.....	35
Πίνακας 4: Απόψεις εκπαιδευτικών.....	36
Πίνακας 5: Απόψεις - στάσεις εκπαιδευτικών.....	43
Πίνακας 6: Ζητήματα πρακτικής εφαρμογής.....	50

Κατάλογος Γραφημάτων

Γράφημα 1: Φύλο.....	31
Γράφημα 2: Χρόνια διδακτικής εμπειρίας.....	32
Γράφημα 3: Περιοχή σχολικής μονάδας.....	32
Γράφημα 4: Σχέση εργασίας.....	33
Γράφημα 5: Η θέση σας στο νηπιαγωγείο.....	33
Γράφημα 6: Άλλες σπουδές.....	34
Γράφημα 7: Το Νηπιαγωγείο αποτελεί χώρο προώθησης διαπολιτισμικών αξιών.....	37
Γράφημα 8: Το Αναλυτικό Πρόγραμμα του Νηπιαγωγείου προάγει ζητήματα διαπολιτισμικότητας.....	37
Γράφημα 9: Θα μπορούσε να συμπεριληφθεί στο Αναλυτικό Πρόγραμμα του Νηπιαγωγείου η εκμάθηση μιας ξένης γλώσσας.....	38
Γράφημα 10: Ενδιαφέρονται τα νήπια σας για δραστηριότητες διαπολιτισμικού ενδιαφέροντο.....	38
Γράφημα 11: Η εισαγωγή των μαθητών στη διδασκαλία ξένης γλώσσας θα μπορούσε να πραγματοποιείται από την προσχολική ηλικία.....	39
Γράφημα 12: Τα νήπια είναι γνωστικά ώριμα να κατακτήσουν μια ξένη γλώσσα στο νηπιαγωγείο.....	39
Γράφημα 13: Η διδασκαλία μιας ξένης γλώσσας στο νηπιαγωγείο ενισχύει τις δεξιότητες και τις ικανότητες των νηπίων.....	40
Γράφημα 14: Η διδασκαλία της Αγγλικής γλώσσας στο Νηπιαγωγείο θα βοηθήσει τους μαθητές να προσεγγίσουν με μεγαλύτερη ευκολία άλλες ξένες γλώσσες.....	40
Γράφημα 15: Πιστεύετε ότι η εισαγωγή μιας ξένης γλώσσας στο Νηπιαγωγείο, θα αποτελέσει τροχοπέδη στη σωστή θεμελίωση της μητρικής γλώσσας στα νήπια.....	41
Γράφημα 16: Απόψεις εκπαιδευτικών.....	44
Γράφημα 17: Το Νηπιαγωγείο μπορεί να υποστηρίξει την εισαγωγή μιας ξένης γλώσσας, ως γνωστικό αντικείμενο.....	45
Γράφημα 18: Τα αγγλικά μπορούν να ενταχθούν ως γνωστικό αντικείμενο στο Σύγχρονο Νηπιαγωγείο.....	45
Γράφημα 19: Η αγγλική γλώσσα λόγω της θέσης της στην παγκόσμια επικοινωνία θα πρέπει να αποτελεί μέρος του Αναλυτικού Προγράμματος του Νηπιαγωγείου.....	46

Γράφημα 20: Πόσο σπουδαίος είναι ο ρόλος του/της νηπιαγωγού στην προώθηση της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης.....	46
Γράφημα 21: Οι υποδείξεις του Αναλυτικού Προγράμματος του Νηπιαγωγείου αρκούν για την προώθηση της Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης στην τάξη	47
Γράφημα 22: Η διδασκαλία της αγγλικής γλώσσας στο νηπιαγωγείο θα πρέπει να διαδάσκει από απόφοιτους Νηπιαγωγούς.....	47
Γράφημα 23: Η αγγλική γλώσσα στις ηλικίες του Νηπιαγωγείου μπορεί να διδαχτεί αυτόνομα και όχι σε συνάρτηση με άλλες δραστηριότητες γραμματισμού.....	48
Γράφημα 24: Η εισαγωγή νέων προσώπων στο Νηπιαγωγείο θα επηρεάσει αρνητικά τη στενή σχέση μαθητή - δασκάλου που υπήρχε στον χώρο αυτό.....	48
Γράφημα 25: Η ένταξη της αγγλικής γλώσσας, ως γνωστικό αντικείμενο στο Νηπιαγωγείο οδηγεί στη σχολειοποίηση της Προσχολικής Αγωγής	49
Γράφημα 26: Πόσο συχνά εφαρμόζετε στην τάξη σας κάποιο πρόγραμμα ή δραστηριότητες διαπολιτισμικής αγωγής;	51
Γράφημα 27: Ποια από τα παραπάνω επηρεάζουν αρνητικά την ένταξη της αγγλικής γλώσσας στο νηπιαγωγείο;	51
Γράφημα 28: Το νηπιαγωγείο που εργάζεστε διαθέτει επαρκή υλικοτεχνική υποδομή για την υποστήριξη της αγγλικής γλώσσας;.....	52
Γράφημα 29: Πώς χρηματοδοτείται το νηπιαγωγείο που εργάζεστε;	52

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τις τελευταίες μέρες η απόφαση του Υπουργείου παιδείας να εισάγει την εκμάθηση της Αγγλικής γλώσσας στο νηπιαγωγείο έχει πυροδοτήσει ποικίλες αντιδράσεις στην εκπαιδευτική και επιστημονική κοινότητα. Κάποιοι αντιμετωπίζουν την εν λόγω καινοτομία σαν μία ευκαιρία σύνδεσης γλωσσών και πολιτισμών ενώ κάποιοι άλλοι ως υποβάθμιση του ρόλου του νηπιαγωγείου.

Σκοπός της παρούσας μελέτης είναι να αναδείξει τις αντιλήψεις και τις στάσεις των εκπαιδευτικών της προσχολικής ηλικίας στην περιφερειακή ενότητα Κορινθίας, σχετικά με την πρόσφατη απόφαση του Υπουργείου Παιδείας για την ένταξη της Αγγλικής γλώσσας στο αναλυτικό πρόγραμμα σπουδών του νηπιαγωγείου ως ξεχωριστού γνωστικού αντικειμένου. Στην παρούσα μελέτη παρουσιάζονται οι στάσεις των εκπαιδευτικών προσχολικής αγωγής σε θέματα διαπολιτισμικότητας και οι απόψεις τους σχετικά με την επικείμενη αλλαγή, τη διδασκαλία και την ενσωμάτωση των Αγγλικών στο νηπιαγωγείο.

Τα ερευνητικά ερωτήματα που θα γίνει προσπάθεια να προσεγγιστούν είναι: Τα παιδιά αυτής της ηλικίας είναι σε θέση να αφομοιώσουν και να κατακτήσουν μια ξένη γλώσσα; Είναι σκόπιμο και ωφέλιμο να χειρίζονται και να επικοινωνούν σε μία δεύτερη γλώσσα πέραν από τη μητρικής τους; Κατά πόσο τα αναλυτικά προγράμματα του υπουργείου και οι οδηγίες που έχουν δοθεί από την Πολιτεία αρκούν για να πραγματοποιηθεί η εν λόγω καινοτομία; Η επιστημονική κατάρτιση και πεδίο των εκπαιδευτικών της συγκεκριμένης βαθμίδας καθώς και οι παρούσες συνθήκες στα ελληνικά νηπιαγωγεία όπως η υλικοτεχνική υποδομή και οι οικονομικές δυσκολίες, βοηθούν στη δημιουργία προγραμμάτων ικανών για την επίτευξη των στόχων;

Ά Μέρος
Θεωρητικό Μέρος

Κεφάλαιο 1^ο: ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗΣ ΗΛΙΚΙΑΣ

Οι μαθητές προσχολικής ηλικίας συνιστούν μια ομάδα μαθητών των οποίων η ανάπτυξη σε όλα τα επίπεδα βρίσκεται υπό εξέλιξη, ενώ σε μεγάλο βαθμό δεν είναι σε θέση να εμπλακούν στη δομημένη εκπαίδευση. Η αδυναμία αυτή δεν σχετίζεται με κάποια δυσκολία των μαθητών στον τομέα της μάθησης, αλλά στο ηλικιακό στάδιο στο οποίο βρίσκονται, όπου η μάθηση δύναται να επιτευχθεί με πιο παιγνιώδεις διαδικασίες. Μάλιστα, για την ηλικιακή αυτή ομάδα μαθητών έχει δημιουργηθεί και ο όρος *Πολύ Νέοι Μαθητές* (VeryYoungLearners), ένας όρος που δύναται να οριστεί με διάφορους τρόπους, περιλαμβάνοντας διάφορα χαρακτηριστικά των μαθητών. Σύμφωνα με τον Mooney (2000), ο όρος περιλαμβάνει όλους τους μαθητές μέχρι τα πρώτα έξι χρόνια της ζωής, μια περίοδο που χαρακτηρίζεται αρχικά από ασυνείδητη μάθηση και στη συνέχεια τα παιδιά οδηγούνται στο συνειδητό επίπεδο αυτής. Λίγα χρόνια αργότερα τον ίδιο όρο διερεύνησαν και οι Reilly και Ward (2003), οι οποίοι υποστήριξαν ότι ο όρος αυτός περιλαμβάνει όλους τους μαθητές που δεν έχουν εμπλακεί ακόμα στη δομημένη μάθηση κι επομένως δεν έχουν αρχίσει να διαβάζουν και να γράφουν. Ωστόσο, οι ερευνητές συμφωνούν, ότι οι ικανότητες των πολύ μικρών μαθητών συνεχώς αλλάζει και αναπτύσσεται μήνα με το μήνα, καθώς η ανάπτυξή τους εμφανίζει πιο γρήγορους ρυθμούς με αποτέλεσμα σε πολύ σύντομο χρονικό διάστημα να κατακτούν πολλές βασικές διαδικασίες και ικανότητες, περνώντας στην πιο συνειδητή μάθηση.

Στους μαθητές της προσχολικής ηλικίας, η εκμάθηση μιας ξένης γλώσσας μπορεί να καταστεί δύσκολη, καθώς δεν έχουν κατακτήσει ακόμα όλους τους μηχανισμούς εκμάθησης της μητρικής τους γλώσσας, ενώ το αναπτυξιακό τους στάδιο περιορίζει την επεξεργασία και κατάκτηση εννοιών που δεν σχετίζονται με την πρακτική χρήση της γλώσσας και την καθημερινότητά τους (Cameron, 2003). Πιο συγκεκριμένα, οι μαθητές στην προσχολική ηλικία εμφανίζουν έλλειψη ικανότητας κατανόησης αφηρημένων εννοιών, ακόμα και της μητρικής τους γλώσσας, ενώ διαθέτουν και αρκετά χαμηλό εύρος προσοχής και εστίασης (Asmali, 2017). Για να μπορέσει ένας μαθητής στην προσχολική ηλικία να εμπλακεί στη μάθηση και στην εκπαιδευτική πράξη χρειάζεται να διαθέτει θετική στάση προς αυτή, να εμφανίζει και να ενισχύει την προσοχή του και στην εστίασή τους, ενώ αναγκαία κρίνονται και τα κίνητρα τους

προς την κατεύθυνση αυτή, καθώς σε περίπτωση που ένας μαθητής εμφανίζει εσωτερικά κίνητρα και του αρέσει η αγγλική γλώσσα θα εμπλακεί πιο εύκολα στη μαθησιακή διαδικασία και θα είναι πιο συνεργάσιμος κατά την πραγμάτωση αυτής. Επίσης, σημαντικό ρόλο διαδραματίζουν ο ενθουσιασμός και η αυθορμητικότητα τους, τα οποία χρειάζεται να αξιοποιούνται σε μεγάλο βαθμό εντός της τάξης που διδάσκονται, ώστε τα παιδιά να διατηρούν την προσοχή τους.

Άλλο ένα χαρακτηριστικό των μαθητών προσχολικής ηλικίας, στους οποίους πλέον θα εντάσσουμε για τους λόγους της εργασίας του μαθητές ηλικίας 4 έως 6 ετών, συνιστά η ανάγκη τους για πειραματισμό και απόκτηση αυτονομίας. Πιο συγκεκριμένα, στην καθημερινότητά τους οι μαθητές αυτοί επιθυμούν να δοκιμάζουν νέα πράγματα, ενώ σταδιακά επιχειρούν να εμπλέκονται πιο ενεργά και αυτόνομα στις διάφορες διαδικασίες, χωρίς να υφίσταται μεγάλος έλεγχος κατά τη δράση τους. Επιπλέον εμφανίζουν υψηλό βαθμό περιέργειας και προσπαθούν να μάθουν τον κόσμο γύρω τους, εξερευνώντας το περιβάλλον γύρω τους με ενθουσιασμό. Για τον λόγο αυτό, οποιαδήποτε μαθησιακή πράξη χρειάζεται να ακολουθεί τις δυνατότητές τους και τις ανάγκες τους, ώστε και εκείνοι με τη σειρά τους να διατηρούν το ενδιαφέρον τους και την αυθόρμητη συμμετοχή. Έτσι, οι σωματικές δραστηριότητες θα πρέπει να ενσωματώνονται στα μαθήματα αγγλικών (Uysal & Yavuz, 2015). Οι εκπαιδευτικοί προσχολικής ηλικίας κρίνεται αναγκαίο να κατανοούν την ανάγκη των μαθητών για κίνηση και να μη διαμορφώνουν μια μαθησιακή πράξη, όπου τα παιδιά χρειάζεται να παραμένουν καθιστοί για πολλή ώρα και να παρακολουθούν με προσοχή το μάθημα. Αντίθετα, χρειάζεται να δημιουργούν εμπειρίες και δραστηριότητες που κινητοποιούν και έλκουν το ενδιαφέρον των παιδιών, ενώ χρειάζεται να πυροδοτούν και τη φαντασία και την περιέργειά τους (Asmali, 2017).

Επιπλέον, στο αναπτυξιακό στάδιο που βρίσκονται οι πολύ νέοι μαθητές, αξιοποιούν όλες τις αισθήσεις τους για να αποκτήσουν γνώσεις και μέσω αυτών προσλαμβάνουν και τις πληροφορίες που παρέχονται από το περιβάλλον τους. (Scott & Ytreberg, 1990). Οι εκπαιδευτικοί, λοιπόν, χρειάζεται να αξιοποιήσουν στο μέγιστο την ικανότητά τους αυτή, και να τους προσφέρουν έναν πολυαισθητηριακό τρόπο μάθησης, ο οποίος θα τους προσφέρει πολλαπλά ερεθίσματα και μια ολιστική προσέγγιση της γνώσης. Η εμπλοκή τους στη μάθηση επιτυγχάνεται με πιο άμεσο τρόπο και μέσω των βιωματικών και πολυαισθητηριακών δραστηριοτήτων είναι σε θέση να την αφομοιώσουν σε μεγαλύτερο βαθμό, κατανοώντας τον τρόπο με τον

οποίο μπορούν να τη μετατοπίσουν στην καθημερινότητά τους (Μανίτσα, 2015). Επιπλέον, οι εκπαιδευτικοί χρειάζεται να λαμβάνουν υπόψη και τις διαφορές φύλου που υπάρχουν στην ηλικία αυτή. Πιο συγκεκριμένα τα αγόρια, τείνουν να είναι πιο επιθετικά και εμφανίζουν υψηλότερο ποσοστό ενέργειας, ενώ τα κορίτσια επιδεικνύουν περισσότερες γλωσσικές δεξιότητες και κατακτούν πιο εύκολα τη λεπτή κινητικότητα με αποτέλεσμα να είναι σε θέση να εμπλακούν σε δραστηριότητες που την περιλαμβάνουν (McIlvain, 2003).

Τα ιδιαίτερα αυτά χαρακτηριστικά των πολύ νέων μαθητών δύνανται να καταστούν παράγοντες ενίσχυσης της μάθησης, αλλά σε περίπτωση που δεν αξιοποιηθούν με τον κατάλληλο τρόπο μπορεί να μετατραπούν σε παράγοντες που τη δυσχεραίνουν. Για παράδειγμα, ο ενθουσιασμός τους μπορεί να αποτελέσει μεγάλο εμπόδιο και να μην βοηθήσει τα παιδιά να εστιάσουν στις πληροφορίες συγκεντρωμένα, με αποτέλεσμα η οι διαδικασίες της επανάληψης και αναστοχασμού να αποτελούν διαδικασίες απαραίτητες για την καλύτερη αφομοίωση των όσων διδάσκονται (Er, 2014). Επιπλέον, οι κινητικές τους δεξιότητες, όπως η χρήση μολυβιού και ψαλιδιού, δεν έχουν κατακτηθεί πλήρως, σε αντίθεση με τις κιναισθητικές τους ικανότητες που εμφανίζονται πιο ανεπτυγμένες. Ωστόσο, το βασικότερο στοιχείο τους που δύνανται να αξιοποιήσουν όλοι οι εκπαιδευτικοί, τόσο της μητρικής γλώσσας όσο και των ξένων γλωσσών, αποτελεί η έμφυτη ανάγκη τους να μάθουν και να έρθουν σε επαφή με νέα πράγματα. Στα παιδιά αρέσει να πειραματίζονται και να ανακαλύπτουν οτιδήποτε φαίνεται περίεργο και ενδιαφέρον για αυτούς. Επιπλέον, η προσοχή τους μπορεί εύκολα να αποσπαστεί, με αποτέλεσμα σε περίπτωση που διδάσκονται κάτι που δεν του έλκει το ενδιαφέρον να μη λαμβάνεται θετικά από τα παιδιά (Αλεξίου, 2015). Ένα άλλο στοιχείο, όμως, που διαθέτουν οι μαθητές της ηλικίας αυτής, αποτελεί η πλαστικότητα του εγκεφάλου που τους προσφέρει τη δυνατότητα να θυμούνται πολλές πληροφορίες και να μαθαίνουν πιο εύκολα γλώσσες, ακόμα και εάν διαφοροποιούνται από τη μητρική τους. Με βάση, λοιπόν, τα χαρακτηριστικά αυτά, αναγνωρίζεται ότι μπορεί να μην εύκολο στην ηλικία αυτή όλοι οι μαθητές να μάθουν μια ξένη γλώσσα, αλλά μια ορθή και πολυαισθητηριακή προσέγγιση, σίγουρα θα τους τραβήξει το ενδιαφέρον και θα διαμορφώσει τις βάσεις για την ανάπτυξη θετικών στάσεων προς την εκμάθηση γλωσσών αργότερα (Er, 2014).

1.1 Τρόπος μάθησης των παιδιών προσχολικής ηλικίας

Τα παιδιά αναπτύσσουν ποικίλες δεξιότητες όπως η γλώσσα, η σκέψη, οι κινητικές δεξιότητες, οι συναισθηματικές και διαπροσωπικές δεξιότητες κατά το πρώιμο αυτό στάδιο της ζωής τους (Tarakcioğlu & Tunçarslan, 2014). Η ανάπτυξη και η κατάκτηση γνώσεων στηρίζεται σε μεγάλο βαθμό στην ικανότητα τους να εξερευνούν, να ανακαλύπτουν καθώς και να πειραματίζονται με νέα πράγματα. Έτσι, έχει αναδειχθεί ότι η χρήση των διαφορετικών δραστηριοτήτων που αφορούν τη διδασκαλία, τόσο της μητρικής όσο και μιας ξένης γλώσσας επηρεάζει την ικανότητά τους να μαθαίνουν (Çakır, 2004). Σύμφωνα με τον Klancar (2006), οι εκπαιδευτικοί χρειάζεται να χρησιμοποιούν μικτές δραστηριότητες, τραγούδια, ποιήματα και ομοιοκαταληξίες για να βοηθήσουν τα παιδιά να αναπτύξουν τις προφορικές τους δεξιότητες, να βελτιώσουν την προφορά τους και να αναπτύξουν την επίγνωσή τους για τη γλώσσα. Επίσης, ο Er, (2014), σε μια έρευνά του σε πολύ μικρούς μαθητές που διδάσκονταν μια ξένη γλώσσα διερεύνησε τις στρατηγικές που χρησιμοποιούν οι καθηγητές ξένων γλωσσών για να ενεργοποιήσουν και να εμπλέξουν τους μαθητές στην αποτελεσματική εκμάθηση. Από την έρευνα αναδείχθηκε, ότι μαθησιακές διαδικασίες στηριζόμενες στις ανάγκες και στον τρόπο μάθησης των μαθητών, προσφέρουν στους μαθητές τη δυνατότητα να ενδιαφερθούν για την εκπαιδευτική πράξη, ενώ η ενεργή συμμετοχή τους ενισχύει και τα προσωπικά τους κίνητρα.

Έχουν διεξαχθεί στο πέρασμα των χρόνων πολλές μελέτες, ώστε να ανευρεθούν οι κατάλληλοι τρόποι για τη διδασκαλία των μικρών μαθητών. για το πιο κατάλληλο, από τις οποίες αναδείχθηκε ότι στην ηλικία που βρίσκονται είναι πιο εύκολο να εμπλακούν σε δραστηριότητες που στηρίζονται και ενισχύουν τον προφορικό λόγο, ακόμα και αυτές οι δραστηριότητες δομούνται σε μια διαφορετική από τη μητρική τους γλώσσα (Cheatham & Ro, 2010). Για παράδειγμα στην έρευνα του Ellis (2008), αναδείχθηκε ότι οι μαθητές στηρίζονται και εξελίσσουν το προφορικό επίπεδο της γλώσσας και επομένως οι εκπαιδευτικοί χρειάζεται να το λαμβάνουν υπόψη, δημιουργώντας δραστηριότητες για την ενίσχυσή του, οι οποίες παράλληλα εμπλέκουν και ενεργοποιούν και άλλες αισθήσεις. Έτσι, δραστηριότητες που περιλαμβάνουν τρέξιμο, χορό και γενικά κάθε είδους κίνηση, είτε δομημένη είτε πλήρως ελεύθερη ενισχύουν την κατανόηση και εκμάθηση της γλώσσας (Uysal & Yavuz, 2015). Επιπλέον, και οι δραστηριότητες που στηρίζονται στη λεπτή κινητικότητα, όπως το σχέδιο, το κόψιμο και δραστηριότητες που τα παιδιά κολλούν

διάφορα αντικείμενα, αποτελούν προτεινόμενες δραστηριότητες για τη διδασκαλία της γλώσσας, καθώς συμβάλλουν στην καλύτερη συγκέντρωση και εστίαση των παιδιών (Uysal & Yavuz, 2015).

Ωστόσο, μια δυσκολία κατά τη διδασκαλία και την εκπαίδευση των παιδιών προσχολικής ηλικίας, δεν είναι μόνο η γνώση των γεγονότων, αλλά επίσης η γνώση των μεθόδων μάθησης για μια τόσο μικρή ηλικία, λαμβάνοντας υπόψη τις διαφορετικές ανάγκες, όπως καθώς και οι περιορισμένες δεξιότητες ομιλίας και ακρόασης των παιδιών (Uktamova & Mirzaahmedov, 2018). Εξαιτίας αυτού του γεγονότος, ψηφιακά παιχνίδια, που απασχολούν τα παιδιά μέσα από πολύχρωμα υλικά και τους προσφέρουν τη δυνατότητα να αντιμετωπίσουν διαφορετικές καταστάσεις με παιγνιώδη τρόπο, δύνανται να αποτελέσουν ενισχυτικό παράγοντα. Τα πολύ μικρά παιδιά, επίσης, σε περίπτωση που διδάσκονται μια νέα γλώσσα έχουν ανάγκη περισσότερο χρόνο για να προσπαθήσουν να την αποκωδικοποιήσουν και να αφομοιώσουν τις πληροφορίες που λαμβάνουν σε αυτή πριν τη χρησιμοποιήσουν για να εκφράσουν κάτι. Έτσι, η παροχή επιπλέον χρόνου από τους εκπαιδευτικούς για την κατανόηση των πληροφοριών και των γνώσεων μπορεί να καλύψει την ανάγκη για επιπλέον χρόνο στα παιδιά, αλλά και να τους προσφέρει το πλαίσιο εκείνο ατομικής διερεύνησης και εξοικείωσης με τη γλώσσα (Reille & Ward, 2003). Επομένως, όλες οι δραστηριότητες που στοχεύουν στην εκμάθηση μιας νέας γλώσσας, χρειάζεται να στηρίζονται και να αξιοποιούν διδακτικές πρακτικές και τεχνικές που ενισχύουν την προσοχή και την εστίαση των παιδιών, τους διευκολύνουν να εκφράσουν τα συναισθήματά τους και τις προτιμήσεις τους, ενώ τους διαμορφώνουν και ένα ευχάριστο πλαίσιο κατανόησης και έκφρασης των αναγκών τους. Τέτοιες δραστηριότητες μπορεί να σχεδιάζονται στηριζόμενες στα παιχνίδια ρόλων, σε σωματικές δραστηριότητες και σε δραστηριότητες που εμπλέκουν ταυτόχρονα όλες τις αισθήσεις (Uktamova & Mirzaahmedov, 2018).

Κεφάλαιο 2^ο: ΕΚΜΑΘΗΣΗ ΚΑΙ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΞΕΝΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΣΕ ΜΑΘΗΤΕΣ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗΣ ΗΛΙΚΙΑΣ

2.1 Σημασία εκμάθησης των ξένων γλωσσών στην προσχολική ηλικία

Σύμφωνα με το CEFR (Council of Europe, 2020), η εκμάθηση ξένων γλωσσών βοηθά τα παιδιά στην απόκτηση πρόσβασης στη γνώση, στην ανάπτυξη του γλωσσικού και πολιτιστικού τους ρεπερτορίου, ενώ ενισχύει και τη συμμετοχή τους σε κοινωνικά και εκπαιδευτικά πλαίσια. Η παράλληλη χρήση των γλωσσών, μάλιστα, δύναται να αποτελέσει ένα χρήσιμο εργαλείο που αμβλύνει τα γλωσσικά εμπόδια και τις πολιτισμικές διαφορές, αναστέλλοντας έτσι τον ρατσισμό και τον φόβο για οτιδήποτε διαφορετικό. Επίσης, τονίζεται ότι η γλωσσική επίγνωση προσφέρει στα παιδιά την ευκαιρία να αναπτύξουν νέες δεξιότητες σε διάφορους τομείς, μέσω των διαδικασιών του αναστοχασμού, της διερεύνησης και της ανάλυσης. Υποστηρίζεται, έτσι, ότι όσο πιο νωρίς τα παιδιά μαθαίνουν μια ξένη γλώσσα τόσο περισσότερο την αφομοιώνουν και την αξιοποιούν στην καθημερινότητα τους. Οι Haznedar και Uysal (2010), υποστηρίζουν ότι κατά τη διαδικασία ανάπτυξης των παιδιών υπάρχουν ορισμένα στάδια κατά τα οποία είναι ιδιαίτερα ευαίσθητα στην απόκτηση διαφορετικών γλωσσικών δεξιοτήτων, μέχρι να οδηγηθούν τελικά στη γλωσσική επάρκεια (Haznedar & Uysal, 2010). Σύμφωνα με το CEFR, επίσης, αναγνωρίζεται ότι η διδασκαλία αγγλικών σε πολύ μικρούς μαθητές βοηθά στην υπέρβαση των πολιτισμικών και ατομικών διαφορών, εμπλέκει τα παιδιά στην επικοινωνία με ανθρώπους από διαφορετικούς πολιτισμούς και έθνη, κάνει τα παιδιά να σκέφτονται τα αγγλικά ως μέσο της ανθρώπινης αλληλεπίδρασης και αναπτύσσει την επικοινωνιακή τους ικανότητα (Kırkgöz, Çelik, & Arıkan, 2016). Κατά συνέπεια, υπάρχουν πολλά οφέλη από την πρόωμη εισαγωγή μιας ξένης γλώσσας, ειδικά για δεξιότητες όπως η ακρόαση και η προφορά (Uysal & Yavuz, 2015).

Η διδασκαλία μιας ξένης γλώσσας σε παιδιά προσχολικής ηλικίας δεν είναι αρκετά συνηθισμένη στην Ευρώπη. Ωστόσο, υλοποιείται μια προσπάθεια να αναπτυχθούν οι δεξιότητες των εκπαιδευτικών ξένων γλωσσών ώστε να είναι σε θέση να το εφαρμόσουν κατάλληλη μεθοδολογία για τη διδασκαλία ξένων γλωσσών και σε μαθητές προσχολικής ηλικίας (Fojkar & Skubic, 2017). Ως προς την προσπάθεια αυτή υπάρχουν δύο αντιτιθέμενες στάσεις. Από τη μια πλευρά, υφίσταται μια στάση

σύμφωνα με την οποία η πρόωγη ξενόγλωσση εκπαίδευση συμβάλλει στην βελτίωση της επίγνωσης της μητρικής γλώσσας των μαθητών (Kocaman & Kocaman, 2012). Αντίθετα, υπάρχουν και ερευνητές που υποστηρίζουν ότι η εκμάθηση ξένων γλωσσών δύναται να απειλήσει ή και να εμποδίσει πλήρως την κατάκτηση της μητρικής γλώσσας των παιδιών, καθώς και τις γνωστικές τους δεξιότητες, καθώς , όπως υποστηρίζουν δεν είναι σε θέση να αφομοιώσουν τόσες πληροφορίες και να τις κωδικοποιήσουν με ορθό τρόπο, ώστε στη συνέχεια να τις αξιοποιήσουν (Demircan, 2006). Η κυρίαρχη άποψη, βέβαια, που επικρατεί σήμερα, υποστηρίζει ότι η εκμάθηση ξένων γλωσσών σε προσχολικό επίπεδο καθίσταται όχι μόνο ευεργετική, αλλά και απαραίτητη για τη γλωσσική ανάπτυξη των παιδιών (Fojkar & Skubic, 2017). Οι Bournot Trites και Tellowitz, μάλιστα αρκετά χρόνια πριν διαπίστωσαν ότι οι μαθητές προσχολικής ηλικίας διαθέτουν καλύτερες μεταγλωσσικές γνώσεις, οι οποίες δύνανται να ενισχύσουν την πλήρη κατάκτηση της μητρικής τους γλώσσας παράλληλα με την κατάκτηση μιας δεύτερης γλώσσας (Bournot-Trites & Tellowitz, 2002).

Ωστόσο, παρόλο που αναγνωρίζεται η σημασία της εκμάθησης της ξένης γλώσσας στην προσχολική ηλικία, όλοι οι ερευνητές συμφωνούν ότι για να επιτευχθεί αυτή χρειάζεται οι εκπαιδευτικοί ξένων γλωσσών να διαχειριστούν κάποιες βασικές δυσκολίες των μαθητών. Οι δυσκολίες αυτές δύνανται να διακριθούν συνοπτικά ως εξής (Asmali, 2017):

- Ανεπάρκεια αποτελεσματικού προγράμματος διδασκαλίας των ξένων γλωσσών, ώστε να είναι σε θέση οι εκπαιδευτικοί να το αξιοποιήσουν
- Έλλειψη γνώσεων και μεθόδων διδασκαλίας των εκπαιδευτικών ξένων γλωσσών για αποτελεσματική διδασκαλία σε τόσο μικρή ηλικία
- Έλλειψη κατάλληλου διδακτικού υλικού που προτείνεται από την εκάστοτε πολιτεία για αυτές τις ηλικίες
- Οι αρνητικές πεποιθήσεις και οι φόβοι των γονέων ότι η εκμάθηση αγγλικών στο νηπιαγωγείο θα επηρεάσει αρνητικά πρώτα κατάκτηση γλώσσας.
- Τα χαμηλά επίπεδα προσοχής και εστίασης που εμφανίζουν οι ίδιοι οι μαθητές
- Οι φόβοι και η χαμηλή αυτοπεποίθηση των μαθητών για την εκπαιδευτική διαδικασία, καθώς για πρώτη φορά εμπλέκονται ενεργά με τη δομημένη μάθηση και τη διδασκαλία σε κοινωνικά περιβάλλοντα

- Ελλιπές ενδιαφέρον από μέρους των μαθητών σε περιπτώσεις που η εκμάθηση ξένων γλωσσών ή οι ίδιες οι γλώσσες δεν έλκουν το ενδιαφέρον τους
- Έλλειψη πειθαρχίας των πολύ μικρών μαθητών, οι οποίοι επιθυμούν να βρίσκονται σε κίνηση και να επεξεργάζονται τις πληροφορίες που τους παρέχονται από το περιβάλλον τους
- Ωστόσο, οι βασικές ανησυχίες των ειδικών και των ερευνητών, σχετίζονται κυρίως με τα προγράμματα σπουδών που διαθέτει το κάθε εκπαιδευτικό περιβάλλον για την προσχολική ηλικία, αλλά και οι τεχνικές και οι μέθοδοι που αξιοποιούνται ώστε να ενισχυθεί η προσοχή τους και η εστίασή τους.

Διαπιστώνεται, λοιπόν, ότι όντως υφίστανται προς την κατεύθυνση αυτή αρκετές δυσκολίες, οι οποίες εύλογα τονίζονται και αναφέρονται από τους ερευνητές, ωστόσο διαπιστώνεται εν τέλει ότι η εκμάθηση ξένων γλωσσών κατά την προσχολική ηλικία προσφέρει περισσότερα θετικά από αρνητικά, ενώ μπορεί να διαμορφωθούν οι κατάλληλες συνθήκες και να προσφερθούν στους εκπαιδευτικούς οι κατάλληλες εκπαιδεύσεις και επιμορφώσεις ώστε να κατανοήσουν καλύτερα τους μικρούς μαθητές και τις ανάγκες, με αποτέλεσμα να μπορούν να σχεδιάσουν δραστηριότητες και μεθόδους διδασκαλίας που έλκουν το ενδιαφέρον τους και την προσοχή τους. Από τα βασικότερα θετικά που παρέχει η διδασκαλία γλωσσών στην προσχολική ηλικία, σχετίζεται με την ικανότητα τους να μαθαίνουν μέσω των αισθήσεων και να αφομοιώνουν καλύτερα γνώσεις, ενώ εμφανίζουν και χαμηλότερο συναισθηματικό φίλτρο που να τους οδηγεί στην άρνηση απόκτησης γνώσεων σε μια άλλη γλώσσα. Πιο συγκεκριμένα, όσον αφορά το συναισθηματικό φίλτρο των μαθητών, οι πολύ μικροί μαθητές δεν φοβούνται να κάνουν λάθη ούτε αισθάνονται άσχημα όταν κάνουν κάτι λάθος ώστε να αποτραπούν να επαναλάβουν τη διαδικασία. Έτσι, τους είναι πιο εύκολο να χρησιμοποιήσουν την ξένη γλώσσα, ακόμα και λανθασμένα στην αρχή και σταδιακά να εξελίξουν τις γνώσεις και μέσα από τα λάθη τους εν τέλει να την κατακτήσουν ορθά (Fojkar & Skubic, 2017). Επιπλέον, μέσω της εκμάθησης ξένων γλωσσών και ερχόμενοι σε επαφή οι μαθητές με ξένους πολιτισμούς, μπορούν να αναπτύξουν υψηλότερη επίγνωση της διαπολιτισμικής ταυτότητας και να αλληλεπιδρούν αποτελεσματικά με συμμαθητές τους με διαφορετικό κοινωνικοπολιτισμικό υπόβαθρο (Damar, Gürsoy, & Korkmaz, 2013). Τέλος, η εκμάθηση ξένων γλωσσών από πολύ μικρή ηλικία, αλλά και η κατάκτηση αυτών

αντίστοιχα σε πολύ μικρή ηλικία, δύναται να ενισχύσει τη μελλοντική επαγγελματική τους ταυτότητα, ενώ τους προσφέρει τη δυνατότητα να ανακαλύψουν νέους πολιτισμούς και να επιθυμούν να τους γνωρίσουν από κοντά (Eurymdice, 2005)

2.2 Διδασκαλία αγγλικών σε μαθητές προσχολικής ηλικίας

Η πρώιμη κατάκτηση μιας ξένης γλώσσας υποστηρίζεται από πολλές μελέτες, αναγνωρίζοντας τις έμφυτες δυσκολίες που ενδέχεται να αντιμετωπίσουν οι μαθητές λόγω της μικρής ηλικίας τους και του αναπτυξιακού σταδίου στο οποίο βρίσκονται, αλλά και τις προσαρμογές που χρειάζεται να υλοποιηθούν για να καταστεί εφικτή η εκμάθησή τους (Jurisėnič & Pižorn, 2013). Ωστόσο, σε πολλές έρευνες έχει τονιστεί ότι σημαντικό ρόλο για την επιτυχημένη διδασκαλία των ξένων γλωσσών στους μικρούς μαθητές διαδραματίζουν και οι ίδιες οι πεποιθήσεις των εκπαιδευτικών. Πιο συγκεκριμένα, αναγνωρίζεται ότι οι πεποιθήσεις τους είναι σε θέση να επηρεάζουν τον τρόπο διδασκαλίας τους και κατά συνέπεια την αποτελεσματικότητά τους. Οι περισσότεροι εκπαιδευτικοί στη σημερινή εποχή δάσκαλοι, αναγνωρίζουν ότι η εκμάθηση γλωσσών αποτελεί μια συνεχή και συστηματική διαδικασία και ότι ο ρόλος της σχετίζεται με τη διευκόλυνση των ίδιων των μαθητών στη μετέπειτα ζωή τους, καθώς τους προσφέρουν σημαντικές δεξιότητες και ικανότητες για να επιτύχουν (Bedir, 2010). Επιπλέον, αναγνωρίζεται, ότι οι πεποιθήσεις και οι στάσεις των εκπαιδευτικών επηρεάζουν τη λήψη των αποφάσεών τους σχετικά με τις διδακτικές πρακτικές που θα εφαρμόσουν, ενώ, αποτελούν και ένα πλαίσιο, σύμφωνα με το οποίο οι ενέργειες και οι δραστηριότητες των εκπαιδευτικών καθοδηγούνται στην τάξη (Jurisėnič & Pižorn, 2013).

Η λήψη απόφασης των εκπαιδευτικών για τη χρήση στρατηγικών κατά τη διδασκαλία διευκολύνει την εκμάθηση γλωσσών, προσφέρει χαρά στα παιδιά και ενισχύει τη βαθύτερη κατανόηση, αν και υπάρχει δυσκολία στον καθορισμό των κατάλληλων στρατηγικών προς την κατεύθυνση αυτή (Chamot, Barnhardt, El - Dinary, & Robbins, 1999). Επιπλέον, σημαντικό ρόλο διαδραματίζουν και το σχολικό περιβάλλον γενικά, αλλά και το οικογενειακό περιβάλλον μέσα στο οποίο αναπτύσσονται οι μαθητές. (Τσουκαλά, 2006). Η μαθησιακή διαδικασία ξεκινά με την προσχολική εκπαίδευση και τη δημιουργία του κατάλληλου μαθησιακού περιβάλλοντος, στο οποίο τα παιδιά νιώθουν ασφάλεια και είναι σε θέση να εκφραστούν ελεύθερα. Τα ασφαλή περιβάλλοντα που παρέχουν και ελευθερία στις

κινήσεις των παιδιών, συνιστούν και έναν βασικό παράγοντα για την αποτελεσματική μάθηση των παιδιών (Τμήμα Εκπαίδευσης και Δεξιότητων, 2007). Μέσω της προσχολικής εκπαίδευσης, μάλιστα, παρέχονται στα παιδιά εκπαιδευτικές και αναπτυξιακές δυνατότητες, ανεξάρτητα από την οικογένειά τους ή το κοινωνικό και οικονομικό περιβάλλον από το οποίο προέρχονται (Pianta, Barnett, Burchinal, & Thornb, 2009), ενώ οι εμπειρίες που αποκτούν τα παιδιά στο νηπιαγωγείο, όχι μόνο τους επηρεάζουν στο σχολείο αλλά και στην προσωπική τους ζωή (Ντολιοπούλου, 2004). Χρειάζονται λοιπόν εκπαιδευτικά προγράμματα τόσο για τα παιδιά προσχολικής ηλικίας όσο και για τους εκπαιδευτικούς, τα οποία θα είναι σε θέση να καθοδηγήσουν τα παιδιά κατά τα πρώτα τους βήματα μάθησης, ανάπτυξης και κοινωνικοποίησης.

Οι εκπαιδευτικοί κατά την εκπαιδευτική πράξη για να ενθαρρύνουν τους μαθητές να συμμετέχουν πιο ενεργά μπορούν να παρέχουν ανταμοιβές, υψηλούς βαθμούς και κίνητρα και να τους ενθαρρύνουν, καθώς έχει αναγνωριστεί ότι όταν τα παιδιά αναπτύσσουν θετική στάση απέναντι στη μάθηση, τείνουν να είναι πιο παραγωγικά. Επιπλέον, όταν αποκτήσουν μια ισχυρή σχέση με τον εκπαιδευτικό τους, αρέσκονται και επιθυμούν να μαθαίνουν νέα πράγματα, ενώ σε περίπτωση που η διδασκαλία της αγγλικής γλώσσας καλύπτει τις ανάγκες τους προωθείται και η βαθύτερη επιθυμία τους να επικοινωνούν με τους ανθρώπους μέσω μιας άλλης γλώσσας (Asmali, 2017).

Οι μαθητές, λοιπόν, προσχολικής ηλικίας θα πρέπει να διδάσκονται καθ' όλη τη διάρκεια της ημέρας την αγγλική γλώσσα ώστε να την κατακτήσουν γρήγορα σε ένα επαρκές επίπεδο (Dinnebeil & McInerney, 2011), και αυτό είναι ένα δύσκολο έργο για τους εκπαιδευτικούς που πρέπει να συνδυάσουν πολλά παιδιά διαφορετικές ανάγκες και γλωσσικές δεξιότητες (Shanahan & Lonigan, 2008). Οι εκπαιδευτικοί προσχολικής ηλικίας πρέπει να διαθέτουν τις δεξιότητες και τις γνώσεις που απαιτούνται για να βοηθήσουν τα παιδιά να αναπτύξουν τις δικές τους Η φωνολογική ενημερότητα, η γνώση των γραμμάτων τους καθώς και η ρητορεία τους αποτελούν βασικές δεξιότητες που διδάσκονται και αναπτύσσονται κατά την προσχολική ηλικία, και για τον λόγο αυτό οι εκπαιδευτικοί χρειάζεται να γνωρίζουν τον τρόπο να σχεδιάζουν δραστηριότητες που τις προωθούν (Lonigan, Burgess, & Anthony, 2000). Σύμφωνα με τους Shanahan και Lonigan, το μελλοντικό τους λεξιλόγιο οι γνώσεις και οι δεξιότητες αναγνωστικής κατανόησης βασίζονται στη γνώση του προφορικού λεξιλογίου και στην ακουστική κατανόηση της γλώσσας, με αποτέλεσμα να κρίνεται

απαραίτητο οι καθηγητές ξένων γλωσσών να εκπαιδεύονται συνεχώς μέσω σπουδών ή σεμιναρίων ώστε να μπορούν να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις των πολύ νεαρών μαθητών στο επίπεδο αυτό της γλώσσας (Shanahan & Lonigan, 2008). Οι δάσκαλοι θα πρέπει επίσης να μπορούν να χρησιμοποιούν τις αναπτυξιακές δεξιότητες και ικανότητες των παιδιών ως πλαίσιο για τη διδασκαλία τους, ενώ κρίνεται αναγκαίο οι εκπαιδευτικοί να είναι σε θέση να δημιουργούν ουσιαστικό υλικό για αυτήν την ηλικιακή ομάδα που περιέχει αλληλεπίδραση και εργασίες που τραβούν την προσοχή των παιδιών (Er, 2014). Εν τέλει, διαπιστώνεται ότι οι εκπαιδευτικοί κρίνεται αναγκαίο να μπορούν να προσαρμόζονται στις ανάγκες των μαθητών τους, στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους και στην αναπτυξιακή τους φάση, και μέσω της δικής τους εκπαίδευσης και επιμόρφωσης δύνανται να κατορθώσουν να επιτύχουν μια επιτυχημένη και ουσιαστική διδασκαλία της αγγλικής γλώσσας. Επίσης, οι εκπαιδευτικοί χρειάζεται να επιδεικνύουν υπομονή και επιμονή με τους μικρούς μαθητές τους, καθώς τα μειωμένα επίπεδα συγκέντρωσης και ο αυθορμητισμός ενδέχεται να επηρεάσουν τη στάση τους μέσα στην τάξη και τον τρόπο αλληλεπίδρασης μαζί τους. Σε περίπτωση, όμως που οι εκπαιδευτικοί αποδεχθούν την ιδιαίτερη αναπτυξιακή φάση των μαθητών τους και τις δυνατότητές τους, μπορεί να επιτύχουν σημαντικά επιτεύγματα και να μάθουν και εκείνοι να αξιοποιούν την αυθορμητικότητα και την ανάγκη για αυτονομία σε βασικά εργαλεία για την επίτευξη της μάθησης (Er, 2014, Asmali, 2017).

2.3 Μέθοδοι διδασκαλίας αγγλική γλώσσας στην προσχολική ηλικία

Τα παιδιά προσχολικής ηλικίας μπορεί να είναι μια δύσκολη ηλικιακή ομάδα για τους δασκάλους, αφού απαιτούν υπομονή, προσοχή δράσεις και μικρά βήματα (Nikolon & Djigunonί, 2006). Σύμφωνα με τον Cameron, τα παιδιά θεωρούν τον δάσκαλό τους ως το μόνο συνεπές πρότυπο για να μάθουν τη γλώσσα (Cameron, 2001) και για τον λόγο αυτό οι εκπαιδευτικοί κρίνεται απαραίτητο να χρησιμοποιούν την αγγλική γλώσσα σαν μια συνεχή δραστηριότητα για όλα όσα συμβαίνουν στην τάξη, ώστε να διασφαλιστεί ότι γίνονται πολλές επαναλήψεις, οι οποίες βοηθούν και προωθούν την καλύτερη αφομοίωση των γνώσεων από τους μαθητές (Kersten & Rohde, 2013). Οι εκπαιδευτικοί μπορούν, επίσης, να εφαρμόσουν ορισμένες τεχνικές, όπως η επιβράδυνση του ρυθμού ομιλίας τους, χρησιμοποιώντας καθαρή προφορά και

τονισμό, ώστε τα παιδιά να μπορούν να τα καταλάβουν καλύτερα και να κατανοήσουν σε μεγαλύτερο βαθμό τον τρόπο χρήσης και απόδοσης των λέξεων. Σύμφωνα με την κοινωνικογνωστική θεωρία, επίσης του Vygotsky, τα παιδιά αποκτούν γνώση κυρίως μέσω της κοινωνικής αλληλεπίδραση και εξερευνώντας το άμεσο περιβάλλον τους. Ως εκ τούτου η αλληλεπίδραση με άλλα άτομα εκτός από την οικογένειά τους, μπορεί να τους βοηθήσει να αποκτήσουν νέες γνώσεις, αλλά και ένα πλαίσιο να τις εφαρμόσουν κατανοώντας καλύτερα τη δυνατότητα αξιοποίησή τους στην καθημερινότητα τους. Με τη βοήθεια των δασκάλων τους, επομένως, και την καθοδήγηση, τα παιδιά μπορούν να μάθουν αποτελεσματικά καθώς κατανοούν σταδιακά τους κανόνες και αρχίζουν να τους εφαρμόζουν, ενώ ο δάσκαλός τους καθίσταται ο καθοδηγητής τους και ο διευκολυντής τους στη διαδικασία της μάθησης (Wells, 1999).

Επίσης, η εκμάθηση της ξένης γλώσσας δύναται να στηριχθεί και στη θεωρία του Gardner για τις πολλαπλές νοημοσύνες (Gardner, 2003). Ειδικότερα, σύμφωνα με τη συγκεκριμένη θεωρία οι πολύ μικροί μαθητές μπορούν να χωριστούν σε οκτώ κατηγορίες με βάση το είδος της νοημοσύνης τους. Οι νοημοσύνες που αναγνώρισε ο Gardner που διαθέτουν οι άνθρωποι αφορούν, τη γλωσσική, τη λογικομαθηματική, την οπτικοχωρική, τη σωματικοκινηστική, τη διαπροσωπική, τη μουσική και τη νατουραλιστική. Έχει υποστηριχθεί μάλιστα από τον Gardner ότι όλοι οι άνθρωποι διαθέτουν έμφυτα όλα τα είδη νοημοσύνης, αλλά ορισμένα από αυτά μπορεί να είναι πιο δυνατά σε μια συγκεκριμένη περιοχή. Η μεγαλύτερη και συχνότερη χρήση ενός είδους νοημοσύνης σε ένα πλαίσιο δύναται να προσφέρει στους μαθητές καλύτερες επιδόσεις και υψηλότερες αποδόσεις σε έναν τομέα, αλλά για να μπορέσει να υλοποιηθεί η εξέλιξη αυτή, τα εκπαιδευτικά περιβάλλοντα κρίνονται αναγκαία να τους παρέχουν τα κατάλληλα κίνητρα και δραστηριότητες προσαρμοσμένες στις ικανότητές τους και στην ισχυρή τους νοημοσύνη. Στην περίπτωση αυτή η διαφοροποιημένη διδασκαλία, σύμφωνα με την οποία οι νέες γνώσεις παρουσιάζονται με πολλαπλούς τρόπους και εγείρουν όλα τα είδη νοημοσύνης, ενώ στηρίζονται και στις ικανότητες των ίδιων των παιδιών, αποτελεί μία από τις καταλληλότερες μεθόδους διδασκαλίας (Colku & all, 2003).

Μια χρήσιμη και ευρέως διαδεδομένη μέθοδος διδασκαλίας των ξένων γλωσσών σε πολύ μικρούς μαθητές αποτελεί η μέθοδος της Ολικής Φυσικής Απόκρισης (TPR) (Asher, 1977), σύμφωνα με την οποία τα παιδιά παραμένουν απασχολημένα και

ενεργά σε μια μαθησιακή διαδικασία, καθώς αυτή συνδυάζει πνευματικές και σωματικές δραστηριότητες. Οι δραστηριότητες αυτές λόγω του συνδυασμού που διαθέτουν, προσφέρουν στα παιδιά τη δυνατότητα κίνησης έπειτα από λίγη ώρα που έχουν συγκεντρωθεί για να υλοποιήσουν μια πνευματική δραστηριότητα. Οι πνευματικές δραστηριότητες χρειάζεται να υλοποιούνται εντός 10 λεπτών το πολύ, και έπειτα από το πέρας της διάρκειας αυτής κρίνεται αναγκαίο να παρέχεται στο παιδί η δυνατότητα κίνησης, η οποία όμως προτείνεται να συνδυάζεται και με τις γνώσεις που απέκτησε, ώστε να επιτυγχάνεται καλύτερη αφομοίωση αυτών (Παπαδόπουλος, κ.ά., 2012).

Επιπλέον, σύμφωνα με τους Scott & Ytreberg (1990), οι εκπαιδευτικοί χρειάζεται να χρησιμοποιούν μια ποικιλία δραστηριοτήτων που εστιάζουν σε διαφορετικές δεξιότητες, έτσι ώστε να διασφαλίζεται η ύπαρξη ισορροπίας στην παροχή και απόκτηση των γνώσεων. Πιο συγκεκριμένα, η παροχή των γνώσεων αξιοποιώντας πολλαπλές δεξιότητες, δύναται να προσφέρει στους μαθητές ενίσχυση δεξιοτήτων που δεν τις έχουν κατακτήσει πλήρως, αλλά και να αξιοποιήσουν κατά την υλοποίηση της δραστηριότητας τις δεξιότητες που μπορούν να χρησιμοποιούν επαρκώς, ώστε να επιτύχουν την πλήρη κατάκτηση και αφομοίωση της γνώσης (Scott & Ytreberg, 1990). Ακόμη, οι εκπαιδευτικοί χρειάζεται να είναι σε θέση να σχεδιάζουν και να χρησιμοποιούν κατά την εκπαιδευτική διαδικασία και ομαδικές δραστηριότητες, καθώς μέσω αυτών δίνεται η δυνατότητα στους μαθητές να κατακτήσουν τις γνώσεις μέσω της ομάδας. Έτσι, ομαδικές και ατομικές δραστηριότητες θα πρέπει να χρησιμοποιούνται στον ίδιο βαθμό, ενώ το ιδανικό είναι οι ομαδικές δραστηριότητες να σχεδιάζονται για το σύνολο της τάξης. Σε περίπτωση που δεν μπορούν να σχεδιαστούν για το σύνολο, οι εκπαιδευτικοί μπορούν να αξιοποιήσουν και τη μέθοδο εργασίας σε μικρές ομάδες. Η εργασία σε ομάδες, μάλιστα, μπορεί να συνδυαστεί με τη δραστηριοκεντρική προσέγγιση της διδασκαλίας, η οποία δύναται να ενισχύσει τη συμμετοχή των μαθητών και να διαμορφώσει ένα ενδιαφέρον πλαίσιο όπου μπορούν να επικοινωνήσουν και αλληλεπιδράσουν με τους συμμαθητές σε μια ξένη γλώσσα. Επίσης, με τη δραστηριοκεντρική προσέγγιση καλύπτεται και η ανάγκη των μαθητών για αυτονομία, καθώς ο εκπαιδευτικός αναλαμβάνει τον ρόλο του καθοδηγητή και του ενισχυτή και επεμβαίνει μόνο σε περίπτωση που κριθεί αναγκαίο για την υλοποίηση της δραστηριότητας (Richards & Rodgers, 2001).

Ακόμη, μια ιδιαίτερα προσφιλής και αποτελεσματική μέθοδος διδασκαλίας της αγγλικής γλώσσας, συνιστά, η χρήση ιστοριών, η οποία μπορεί να καταστεί πολύ παραγωγική στη διδασκαλία γλώσσας, καθώς οι μαθητές έρχονται σε επαφή με αυτή με έναν τρόπο φυσικό, όπου κυριαρχεί ο προφορικός λόγος τον οποίο μπορούν να τον χρησιμοποιήσουν (Slatterly & Willis, 2001). Οι ιστορίες αποτελούν μια αυθεντική πηγή γνώσης για την ξένη γλώσσα που διδάσκονται, ενώ τους προσφέρει τη δυνατότητα μέσω του πλαισίου που διαθέτουν να κατανοήσουν την ουσία της ιστορίας και μέσω των εικόνων που συνήθως διαθέτουν να συνδυάσουν τη μητρική τους γλώσσα για να κατανοήσουν τις πληροφορίες που λαμβάνουν στην ξένη γλώσσα. Ωστόσο, μόνο το άκουσμα ιστοριών στην αγγλική γλώσσα δεν αρκεί για να μάθουν τα παιδιά σε επαρκές επίπεδο τη γλώσσα. Έτσι, οι εκπαιδευτικοί χρειάζεται να εμπλέκουν τα παιδιά σε δραστηριότητες ομιλίας, ώστε τις λέξεις που μαθαίνουν να τις χρησιμοποιούν σε ένα επικοινωνιακό πλαίσιο κατανοώντας ακόμα καλύτερα τη σημασία τους. Επίσης, μπορούν να διαβάζουν ιστορίες στα παιδιά οι εκπαιδευτικοί αξιοποιώντας εικονογραφημένα βιβλία, μπορούν να τα βοηθήσουν να κατανοήσουν τις έννοιες και να θυμηθούν καλύτερα το καλύτερο το λεξιλόγιο-στόχο, καθώς θα το έχουν συνδυάσει με εικόνες. (Garton, Copland & Burns, 2011).

Μια άλλη χρήσιμη μέθοδος διδασκαλίας της αγγλικής γλώσσας σε πολύ μικρούς μαθητές αποτελεί η ηχητική – γλωσσική μέθοδος (ALM), η οποία διαμορφώνει ένα επικοινωνιακό περιβάλλον για παιδιά προσφέροντάς τους τη δυνατότητα να χρησιμοποιούν διαλόγους, επανάληψη και παιχνίδια, και μέσω του τρόπου αυτού να μαθαίνουν λέξεις και να κατανοούν τον τρόπο που μπορούν να τις χρησιμοποιήσουν, αλλά και τα μηνύματα που μεταφέρονται μέσα στο πλαίσιο επικοινωνίας που τις εφαρμόζουν (Larson-Freeman, 2000). Το να κάνεις ουσιαστικές συζητήσεις με τα παιδιά είναι επίσης παραγωγικό και τους προτρέπει να αναπτύξουν την κριτική τους σκέψη, καθώς και να εκφραστούν για τον εαυτό τους με τη χρήση λέξεων.

Μια άλλη αποτελεσματική τεχνική είναι η αφήγηση των αντικειμένων με λέξεις (Lomeo - Smrtic, 2008). Η αφήγηση μπορεί να είναι ενθαρρυντική για τους πολύ μικρούς μαθητές, καθώς διευρύνει τους ορίζοντές τους, τους προκαλεί ενθουσιασμό και εμπλουτίζει τις γνώσεις τους σχετικά με τη χρήση της αγγλικής γλώσσας. Οι ιστορίες παίζουν σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη του γραμματισμού των παιδιών. Η αφήγηση δύναται να συμβάλει στη συναισθηματική και συμπεριφορική μάθηση των παιδιών, ενώ ταυτόχρονα τους προσφέρει γνώσεις σχετικά με τη σημασία των λέξεων

και της συντακτικής τους θέσης μέσα σε προτάσεις για να μεταφερθούν ορθά τα νοήματα (Mart, 2012). Επιπλέον, η αφήγηση αποτελεί μια ολιστική προσέγγιση που ενσωματώνει την αλληλεπίδραση μέσα από πλούσια και αυθεντικά παραδείγματα α ξένη γλώσσα (Mourão, 2009). Ο Ghosn υποστηρίζει ότι η αυθεντική λογοτεχνία και η αφήγηση παραμυθιών παρέχουν στα παιδιά ένα κίνητρο και ουσιαστικό πλαίσιο για την εκμάθηση γλωσσών, καθώς είναι πάντα ενθουσιασμένοι να ακούν νέα ιστορίες (Ghosn, 2002). Ενισχύουν επίσης τις δεξιότητες σκέψης των παιδιών και τα βοηθούν να αναπτυχθούν συναισθηματικά και διαπολιτισμικά. Οι μαθητές εξοικειώνονται με νέους πολιτισμούς και, με αυτόν τον τρόπο, αυτοί έχουν την ευκαιρία να ενσωματώσουν τις θετικές προοπτικές αυτών των πολιτισμών στη ζωή τους (Uktamona & Mirzaahmedov, 2018). Επιπλέον, οι ιστορίες περιλαμβάνουν πολλή επανάληψη του νέου λεξιλόγιο σε συνδυασμό με την κατάλληλη προφορά και χροιά (Slatterly & Willis, 2001). Ειδικά, η επανάληψη που περιλαμβάνεται στις ιστορίες συμβάλλει στην κατάκτηση της γλώσσας καλύτερα και πιο γρήγορα (Mart, 2012). Επιπλέον, η επανάληψη ενθαρρύνει τη συμμετοχή και αναπτύσσει τις δεξιότητες ομιλίας των παιδιών (Ellis & Brewster, 2002). Τα παιδιά μπορούν να δημιουργήσουν τον δικό τους κόσμο μέσα από ιστορίες και χαίρονται από τη χρήση της φαντασίας στην εκπαιδευτική πράξη (Halliwell, 1993). Έτσι, η αφήγηση στην πρώιμη παιδική ηλικία βοηθά τους μαθητές να εμπλουτίζουν την εκμάθηση γλώσσας και γραμματισμού, ενώ τους διαμορφώνει και ένα πλαίσιο μέσα στο οποίο μπορούν να εκφραστούν σε όλα τα επίπεδα. Τέλος, οι εκπαιδευτικοί χρειάζεται να λαμβάνουν υπόψη τις δυνατότητες και τις ανάγκες των παιδιών και σε κάθε μέθοδο διδασκαλίας που αποφασίζουν να εφαρμόσουν, να τους παρέχουν τις κατάλληλες οδηγίες και κατευθύνσεις σύμφωνα με τις ικανότητες τους (Ankrum, Genest, & Belcastro, 2014).

Με τον τρόπο αυτό η αγγλική γλώσσα μπορεί να διδαχθεί σε πολλές χώρες στην προσχολική αγωγή και να αποτελέσει ένα από τα βασικά μαθήματα αυτής, προσαρμοσμένο πάντα στις ικανότητες και στο πλαίσιο διδασκαλίας που υπάρχει σε κάθε χώρα. Η αγγλική γλώσσα, μάλιστα, έχει εισαχθεί πρόσφατα και στα ελληνικά νηπιαγωγεία, ενώ αξιοποιείται και σε κάποιους παιδικούς σταθμούς, καθώς αποτελεί μια αρκετά οικεία γλώσσα για τα παιδιά και μπορεί να ενισχύσει τη γνωστική τους ανάπτυξη (Motteram, 2013).

Β Μέρος
Ερευνητικό Μέρος

Κεφάλαιο 3^ο : ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

3.1 Σκοπός και επιμέρους στόχοι της έρευνας

Η παρούσα μελέτη έχει ως σκοπό να διερευνήσει τις αντιλήψεις και τις στάσεις των εκπαιδευτικών της προσχολικής ηλικίας της περιφερειακής ενότητας Κορινθίας, σχετικά με την πρόσφατη απόφαση του Υπουργείου Παιδείας για την ένταξη της Αγγλικής γλώσσας στο αναλυτικό πρόγραμμα σπουδών του νηπιαγωγείου ως ξεχωριστού γνωστικού αντικειμένου.

Οι επιμέρους στόχοι της μελέτης είναι:

- Να αποτυπώσει τις απόψεις των εκπαιδευτικών σχετικά με την ένταξη της αγγλικής γλώσσας στο ωρολόγιο πρόγραμμα των δομών προσχολικής αγωγής.
- Να αναδείξει αν τα δημογραφικά χαρακτηριστικά των εκπαιδευτικών προσχολικής αγωγής σχετίζονται με τις διαφοροποιήσεις στις αντιλήψεις και τις στάσεις σχετικά με την ένταξη της Αγγλικής στα νηπιαγωγεία.
- Να καταγράψει τις στάσεις των εκπαιδευτικών σχετικά με την ένταξη της αγγλικής γλώσσας στο ωρολόγιο πρόγραμμα των δομών προσχολικής αγωγής.
- Να επισημάνει τις δυσκολίες που ενδεχομένως θα αντιμετωπίσουν οι εκπαιδευτικοί λόγω της συγκεκριμένης καινοτομίας.

Τα ερευνητικά ερωτήματα της παρούσας μελέτης είναι:

Τα παιδιά αυτής της ηλικίας είναι σε θέση να αφομοιώσουν και να κατακτήσουν μια ξένη γλώσσα;

Είναι σκόπιμο και ωφέλιμο να χειρίζονται και να επικοινωνούν σε μία δεύτερη γλώσσα πέραν από τη μητρικής τους;

Κατά πόσο τα αναλυτικά προγράμματα του υπουργείου και οι οδηγίες που έχουν δοθεί από την Πολιτεία αρκούν για να πραγματοποιηθεί η εν λόγω καινοτομία;

Η επιστημονική κατάρτιση και το πεδίο των εκπαιδευτικών της συγκεκριμένης βαθμίδας καθώς και οι παρούσες συνθήκες στα ελληνικά νηπιαγωγεία όπως η

υλικοτεχνική υποδομή και οι οικονομικές δυσκολίες, βοηθούν στη δημιουργία προγραμμάτων ικανών για την επίτευξη των στόχων;

3.2 Ηθική & Δεοντολογία

Στα πλαίσια του δικαιώματος των συμμετεχόντων για πλήρη διαφάνεια η ερευνήτρια ενημέρωσε τους συμμετέχοντες για τη φύση, τη διάρκεια, το σκοπό, τις μεθόδους και ότι τα αποτελέσματα θα χρησιμοποιηθούν αποκλειστικά και μόνο για τους σκοπούς της μελέτης. Η συμμετοχή στην έρευνα ήταν εθελοντική, τηρήθηκε η ανωνυμία των συμμετεχόντων και ενημερώθηκαν ότι έχουν τη δυνατότητα, εφόσον το επιθυμούν, να λάβουν γνώση των πορισμάτων της έρευνας.

3.3 Σχεδιασμός της μελέτης

Διενεργήθηκε περιγραφική μελέτη.

3.4 Χώρος διεξαγωγής της μελέτης

Η μελέτη πραγματοποιήθηκε σε στα νηπιαγωγεία της περιφερειακής ενότητας Κορινθίας, όπου προσεγγίστηκαν εκπαιδευτικοί προσχολικής αγωγής, αφού προηγουμένως εξασφαλίστηκε η σχετική άδεια για τη διεξαγωγή της έρευνας από την πρωτοβάθμια διεύθυνση Κορινθίας.

3.5 Δείγμα μελέτης

Τον πληθυσμό της μελέτης αποτέλεσαν οι εκπαιδευτικοί προσχολικής αγωγής της περιφερειακής ενότητας Κορινθίας. Η τεχνική της δειγματοληψίας που χρησιμοποιήθηκε ήταν αυτή της μη-πιθανότητας και συγκεκριμένα η μέθοδος δείγματος «ευκολίας». Συνολικά προσεγγίστηκαν 35 άτομα, στους οποίους στάλθηκαν μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου τα αντίστοιχα ερωτηματολόγια.

3.6 Περιγραφή ερωτηματολογίου

Για τη διεξαγωγή της έρευνας χρησιμοποιήθηκε η ποσοτική προσέγγιση με τη διανομή ερωτηματολογίου αυτοαναφοράς με ερωτήσεις κλειστού τύπου.

Το παρόν ερωτηματολόγιο αποτελείται από δύο ενότητες. Η 1η ενότητα περιλαμβάνει τα δημογραφικά στοιχεία του συμμετέχοντα (Φύλο, Ηλικία, Χρόνια διδακτικής εμπειρίας, Περιοχή σχολικής μονάδας, Σχέση εργασίας, Η θέση σας στο νηπιαγωγείο, Άλλες σπουδές, Αριθμός μαθητών που φοιτούν στην τάξη σας).

Η 2η ενότητα του ερωτηματολογίου στις απόψεις και στάσεις των εκπαιδευτικών προσχολικής αγωγής, περιλαμβάνει 22 ερωτήσεις, οι οποίες συμπληρώνονται από τους εκπαιδευτικούς, αξιολογώντας τον βαθμό συμφωνίας με πεντάβαθμη κλίμακα Likert (βαθμό από 1 έως 5, 1-Διαφωνώ απολύτως, 2-Διαφωνώ, 3-Ούτε διαφωνώ, ούτε συμφωνώ, 4-Συμφωνώ, 5-Συμφωνώ απολύτως). Επίσης, περιλαμβάνει και κάποιες ερωτήσεις οι οποίες συμπληρώνονται σε τετράβαθμη κλίμακα Likert (βαθμό από 1-4, 1-Καθόλου, 2-Ελάχιστα, 3-Πολύ, 4-Πάρα πολύ).

3.7 Στατιστική ανάλυση

Οι μέσες τιμές (mean), οι τυπικές αποκλίσεις (Standard Deviation=SD) και οι διάμεσοι (median) χρησιμοποιήθηκαν για την περιγραφή των ποσοτικών μεταβλητών. Οι απόλυτες (N) και οι σχετικές (%) συχνότητες χρησιμοποιήθηκαν για την περιγραφή των ποιοτικών μεταβλητών. Για τη σύγκριση ποσοτικών μεταβλητών μεταξύ δυο ομάδων χρησιμοποιήθηκε το μη παραμετρικό κριτήριο Mann-Whitney. Για τη σύγκριση ποσοτικών μεταβλητών μεταξύ περισσότερων από δυο ομάδων χρησιμοποιήθηκε το μη παραμετρικό κριτήριο Kruskal-Wallis. Για τον έλεγχο του σφάλματος τύπου I (ή αλλιώς σφάλμα απόρριψης (rejection error) το οποίο συμβαίνει όταν απορρίπτεται η μηδενική υπόθεση, ενώ είναι αληθής. Ουσιαστικά, το σφάλμα τύπου I είναι το ποσοστό των ψευδώς θετικών αποτελεσμάτων των ελέγχων των υποθέσεων, όπου λανθασμένα συμπεραίνεται ότι υπάρχει σχέση μεταξύ προσδιοριστή και συχνότητας εμφάνισης της έκβασης, καθώς στην πραγματικότητα δεν υφίσταται η σχέση αυτή λόγω των πολλαπλών συγκρίσεων) χρησιμοποιήθηκε η διόρθωση κατά Bonferroni σύμφωνα με την οποία το επίπεδο σημαντικότητας είναι $0,05/k$ (k = αριθμός των συγκρίσεων). Για τον έλεγχο της σχέσης δυο ποσοτικών μεταβλητών χρησιμοποιήθηκε ο συντελεστής συσχέτισης του Spearman's rho. Η συσχέτιση θεωρείται χαμηλή όταν ο συντελεστής συσχέτισης (r) κυμαίνεται από 0,1 έως 0,3, μέτρια όταν ο συντελεστής συσχέτισης κυμαίνεται από 0,31 έως 0,5 και υψηλή όταν ο συντελεστής είναι μεγαλύτερος από 0,5.

Τα επίπεδα σημαντικότητας είναι αμφίπλευρα και η στατιστική σημαντικότητα τέθηκε στο 0,05. Για την ανάλυση χρησιμοποιήθηκε το στατιστικό πρόγραμμα SPSS 24.0.

Κεφάλαιο 4^ο : ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Συνολικά προσεγγίστηκαν 35 άτομα μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, όπου στάλθηκαν τα αντίστοιχα ερωτηματολόγια. Από αυτά, ανταποκρίθηκαν τα 28 άτομα, δηλαδή το ποσοστό απόκρισης ήταν 80,0%.

4.1 Δημογραφικά στοιχεία

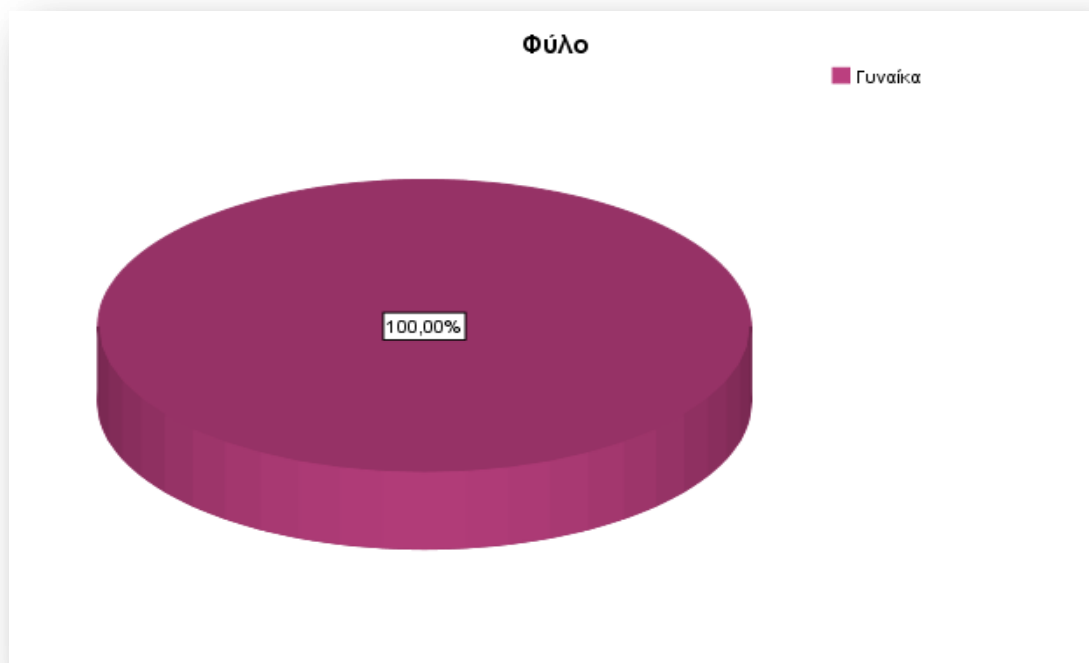
Από την ανάλυση των ερωτηματολογίων (N=28), προκύπτει ότι το δείγμα μας αποτελείται από γυναίκες με ποσοστό 100,0% (N=28), η μέση ηλικία των ερωτηθέντων είναι τα 39,7 έτη (SD $\pm 7,76$) και η διάμεση τα 39 έτη. Η πλειοψηφία των νηπιαγωγών δηλώνει 11-20 έτη διδακτικής εμπειρίας με ποσοστό 50,0% (N=14), ενώ δύο στους δέκα νηπιαγωγούς αναφέρουν 6-10 έτη διδακτικής εμπειρίας. Το 42,9% (N=12) των νηπιαγωγών αναφέρουν ότι υπηρετούν σε ημιαστική σχολική μονάδα, ενώ αγροτική αναφέρει το 17,9% (N=5). Όσο αφορά, την σχέση εργασίας που έχουν οι ερωτηθέντες, το 53,6% (N=15) αφορά μόνιμους εκπαιδευτικούς, ενώ το 46,4% (N=13) αφορά αναπληρωτές. Έξι στους δέκα νηπιαγωγούς κατέχουν θέση γενικής παιδείας, ενώ το 32,1% (N=13) αφορούν θέση προϊσταμένης. Σχετικά με επιπλέον σπουδές, το 53,6% (N=15) έχουν μεταπτυχιακό, ενώ το 28,6% (N=8) δεν έχουν άλλες σπουδές. Τέλος, η μέση τιμή των μαθητών ανά τάξη είναι 18,46 έτη (SD $\pm 5,45$) και η διάμεση είναι οι 18 μαθητές. Στον Πίνακα 1,2, δίνονται αναλυτικά τα δημογραφικά στοιχεία του δείγματος και ακολουθούν τα αντίστοιχα γραφήματα.

Δημογραφικά Στοιχεία	Minimum	Maximum	Mean	SD	Median
Ηλικία	29	57	39,71	$\pm 7,76$	39,00
Αριθμός μαθητών που φοιτούν στην τάξη σας	4	26	18,46	$\pm 5,45$	18,50

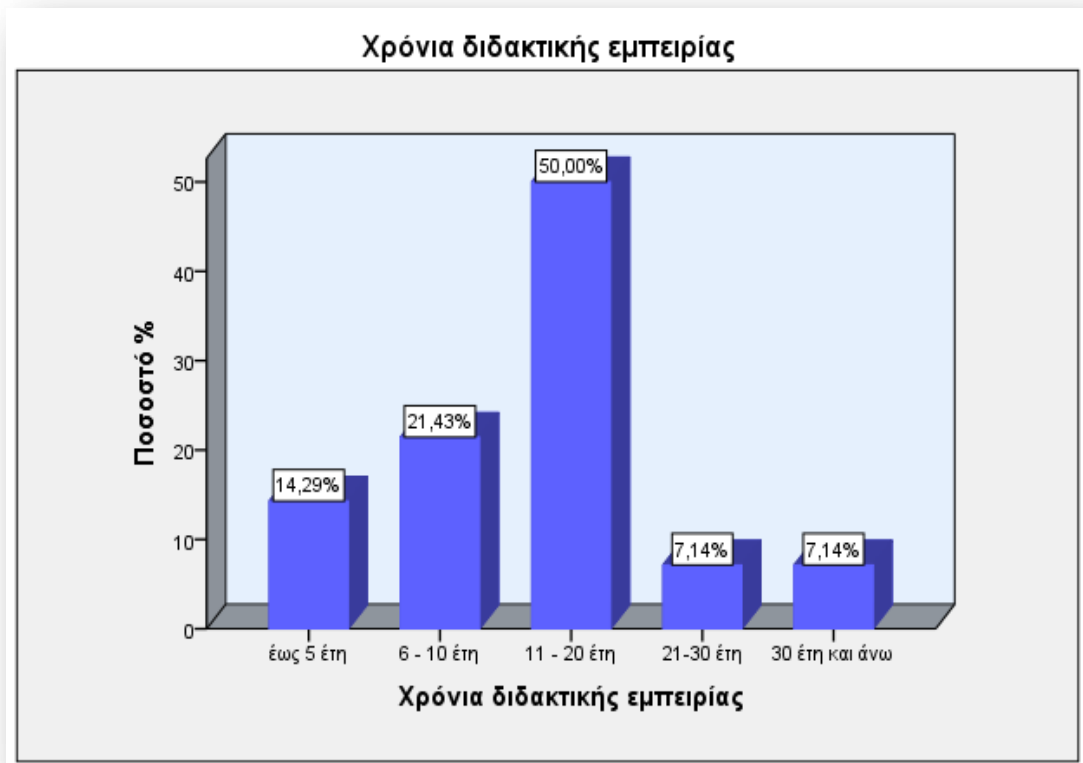
Πίνακας 1: Δημογραφικά στοιχεία

Δημογραφικά Στοιχεία		N	%
Φύλο	Άνδρας	-	-
	Γυναίκα	28	100,0
Έτη διδακτικής εμπειρίας	Έως 5 έτη	4	14,3
	6-10 έτη	6	21,4
	11-20 έτη	14	50,0
	21-30 έτη	2	7,1
	30 έτη και άνω	2	7,1
Περιοχή σχολικής μονάδας	Αστική	11	39,3
	Ημιαστική	12	42,9
	Αγροτική	5	17,9
Σχέση εργασίας	Μόνιμος	15	53,6
	Αναπληρωτής	13	46,4
Η θέση σας στο νηπιαγωγείο	Νηπιαγωγός Ειδικής αγωγής	2	7,1
	Νηπιαγωγός Γενικής αγωγής	17	60,7
	Προϊσταμένη	9	32,1
Άλλες σπουδές	Μεταπτυχιακό	15	53,6
	Άλλες σπουδές ΑΕΙ/ΤΕΙ	5	17,9
	Δεν έχω άλλες σπουδές	8	28,6

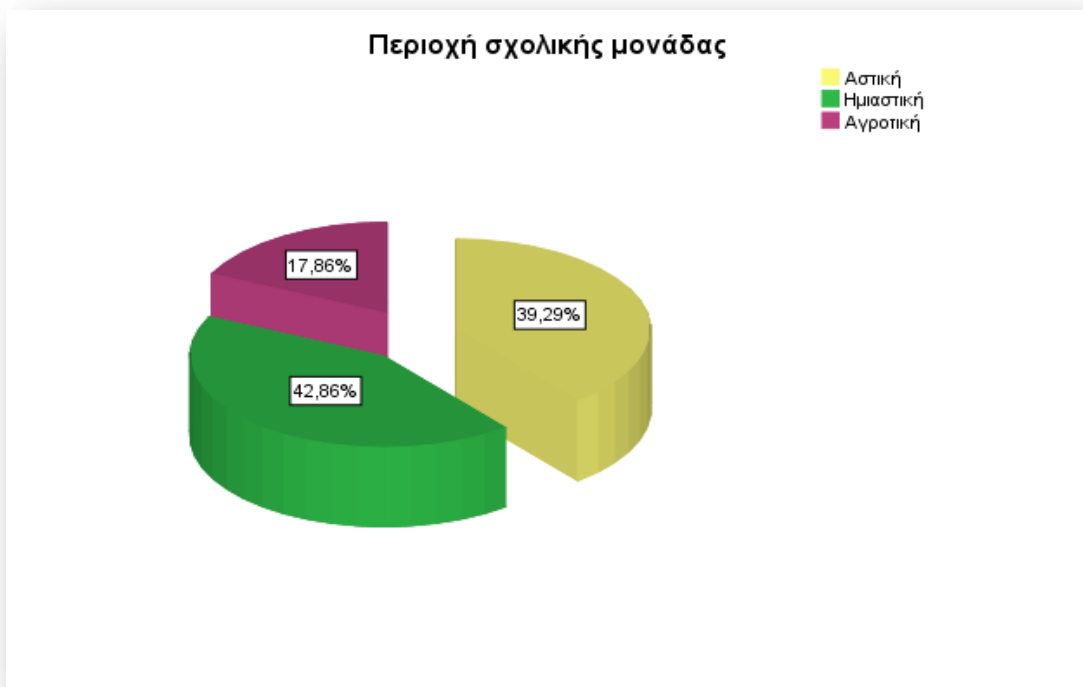
Πίνακας 2: Δημογραφικά στοιχεία

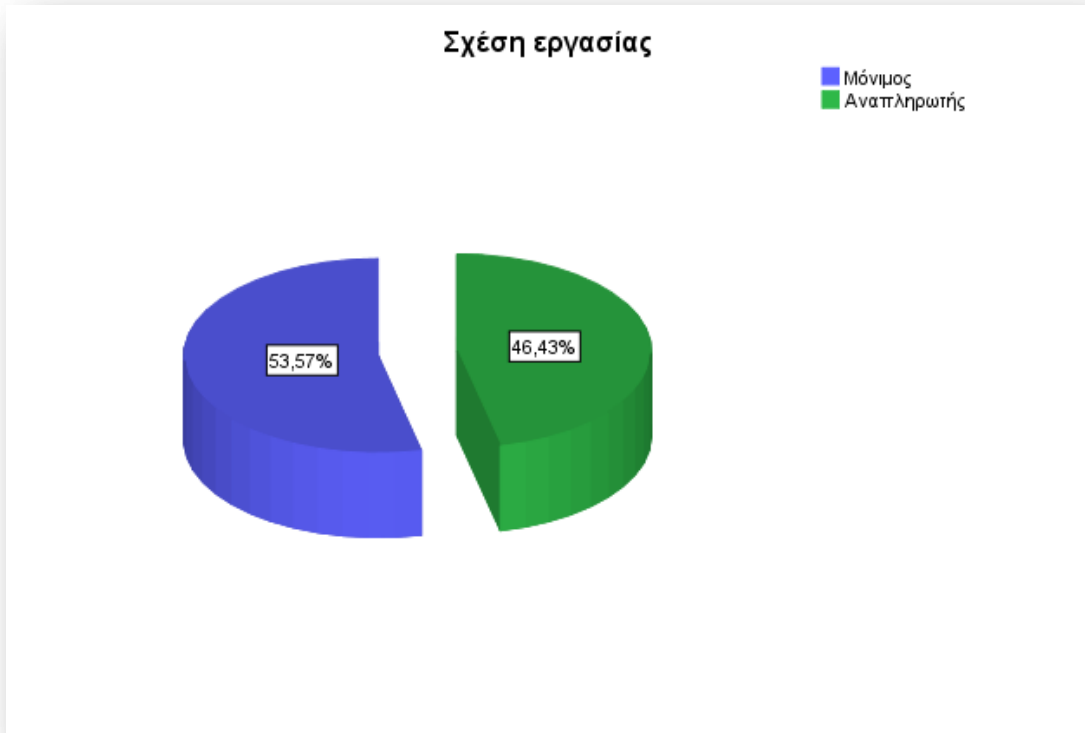
Γράφημα 1: Φύλο

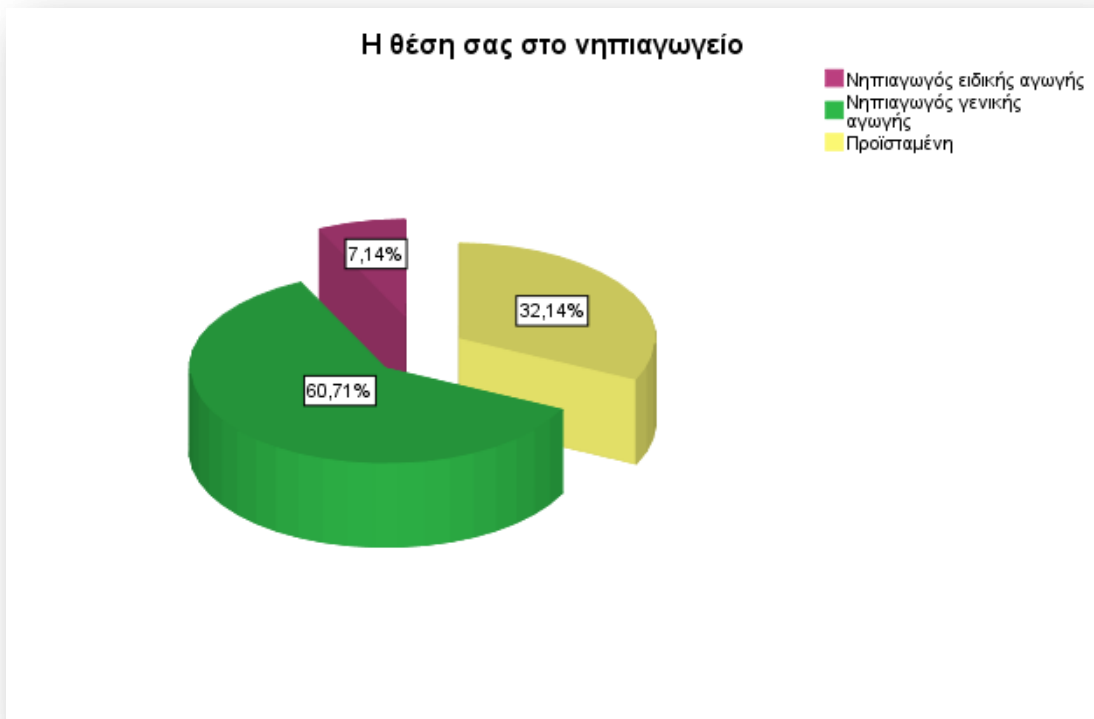
Γράφημα 2: Χρόνια διδακτικής εμπειρίας

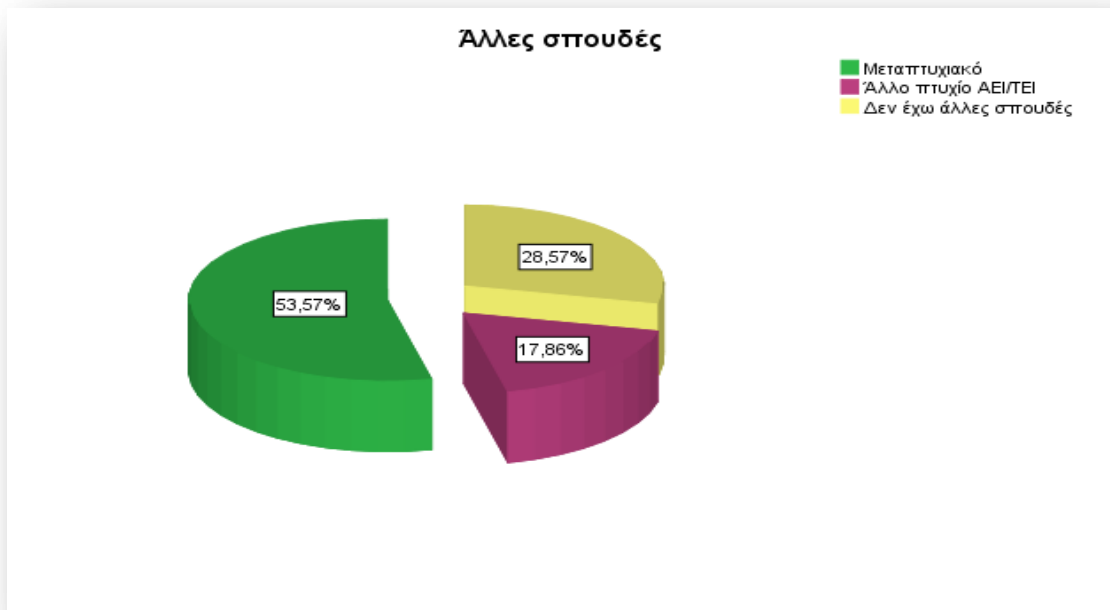
Γράφημα 3: Περιοχή σχολικής μονάδας

Γράφημα 4: Σχέση εργασίας

Γράφημα 5: Η θέση σας στο νηπιαγωγείο

Γράφημα 6: Άλλες σπουδές

4.2 Απόψεις εκπαιδευτικών - Ζητήματα πρακτικής εφαρμογής

Στην παρούσα υποενότητα αναλύθηκαν οι απόψεις των εκπαιδευτικών σχετικά με την ένταξη της αγγλικής γλώσσας στο ωρολόγιο πρόγραμμα του νηπιαγωγείου.

Διαπιστώθηκε πως οι νηπιαγωγοί συμφωνούν αρκετά πως το νηπιαγωγείο αποτελεί χώρο προώθησης διαπολιτισμικών αξιών με μέση τιμή 4,32 ($\pm 0,55$) και διάμεση τιμή 4,00, επίσης συμφωνούν με την εισαγωγή των μαθητών στη διδασκαλία ξένης γλώσσας θα μπορούσε να πραγματοποιείται από την προσχολική ηλικία με διάμεση τιμή 4,00 και θεωρούν πως η διδασκαλία μιας ξένης γλώσσας στο νηπιαγωγείο ενισχύει τις δεξιότητες και τις ικανότητες των νηπίων με διάμεση τιμή 4,00 και μέση τιμή 3,36 ($\pm 1,31$).

Οι εκπαιδευτικοί πιστεύουν ότι το Αναλυτικό Πρόγραμμα του Νηπιαγωγείου προάγει ζητήματα διαπολιτισμικότητας «Πολύ» με μέση τιμή 3,11 ($\pm 0,69$), και επίσης θεωρούν ότι τα νήπια ενδιαφέρονται πολύ για δραστηριότητες διαπολιτισμικού ενδιαφέροντος με μέση τιμή 3,11 ($\pm 0,79$).

Στη συνέχεια διαπιστώθηκε πως οι νηπιαγωγοί ούτε συμφωνούν, ούτε διαφωνούν σε ότι αφορά απόψεις όπως: «θα μπορούσε να συμπεριληφθεί στο Αναλυτικό Πρόγραμμα του Νηπιαγωγείου η εκμάθηση μιας ξένης γλώσσας» με μέση τιμή 3,14 ($\pm 1,46$), «τα νήπια είναι γνωστικά ώριμα να κατακτήσουν μια ξένη γλώσσα στο

νηπιαγωγείο» με μέση τιμή 3,00 ($\pm 1,22$), «η διδασκαλία της Αγγλικής γλώσσας στο Νηπιαγωγείο θα βοηθήσει τους μαθητές να προσεγγίσουν με μεγαλύτερη ευκολία άλλες ξένες γλώσσες στο Νηπιαγωγείο» 3,07 ($\pm 1,30$). Τέλος, είναι ουδέτεροι σχετικά με το αν η εισαγωγή μιας ξένης γλώσσας θα αποτελέσει τροχοπέδη στη σωστή θεμελίωση της μητρικής γλώσσας στα νήπια με μέση τιμή 2,93 ($\pm 1,22$). Στον Πίνακα 3, δίνονται αναλυτικά οι μέσες και οι διάμεσες τιμές του δείγματος, καθώς και οι τυπικές αποκλίσεις.

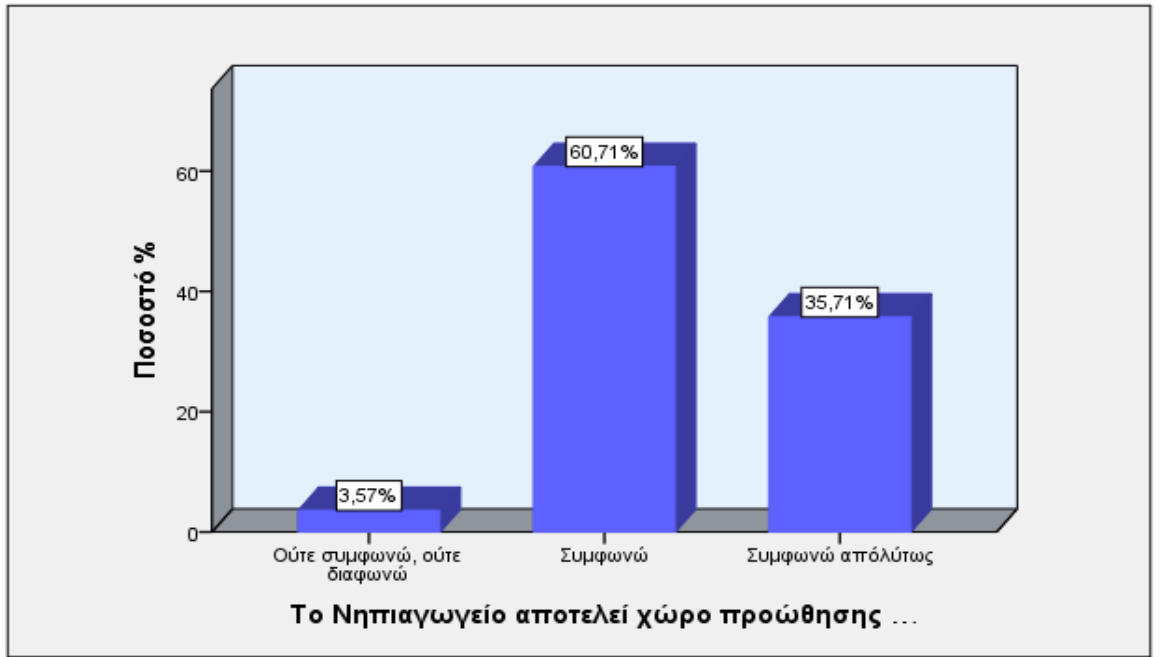
<i>Απόψεις εκπαιδευτικών</i>	<i>Minimum</i>	<i>Maximum</i>	<i>Mean</i>	<i>±SD</i>	<i>Median</i>
Το Νηπιαγωγείο αποτελεί χώρο προώθησης διαπολιτισμικών αξιών.	3	5	4,32	$\pm 0,55$	4,00
Το Αναλυτικό Πρόγραμμα του Νηπιαγωγείου προάγει ζητήματα διαπολιτισμικότητας	2	4	3,11	$\pm 0,69$	3,00
Θα μπορούσε να συμπεριληφθεί στο Αναλυτικό Πρόγραμμα του Νηπιαγωγείου η εκμάθηση μιας ξένης γλώσσας	1	5	3,14	$\pm 1,46$	3,00
Ενδιαφέρονται τα νήπια σας για δραστηριότητες διαπολιτισμικού ενδιαφέροντος	1	4	3,11	$\pm 0,79$	3,00
Η εισαγωγή των μαθητών στη διδασκαλία ξένης γλώσσας θα μπορούσε να πραγματοποιείται από την προσχολική ηλικία	1	5	3,21	$\pm 1,37$	4,00
Τα νήπια είναι γνωστικά ώριμα να κατακτήσουν μια ξένη γλώσσα στο νηπιαγωγείο	1	5	3,00	$\pm 1,22$	3,00
Η διδασκαλία μιας ξένης γλώσσας στο νηπιαγωγείο ενισχύει τις δεξιότητες και τις ικανότητες των νηπίων.	1	5	3,36	$\pm 1,31$	4,00
Η διδασκαλία της Αγγλικής γλώσσας στο Νηπιαγωγείο θα βοηθήσει τους μαθητές να προσεγγίσουν με μεγαλύτερη ευκολία άλλες ξένες γλώσσες	1	5	3,07	$\pm 1,30$	3,00
Πιστεύετε ότι η εισαγωγή μιας ξένης γλώσσας στο Νηπιαγωγείο, θα αποτελέσει τροχοπέδη στη σωστή θεμελίωση της μητρικής γλώσσας στα νήπια	1	5	2,93	$\pm 1,22$	3,00

Πίνακας 3: Απόψεις εκπαιδευτικών

<i>Απόψεις εκπαιδευτικών</i>	<i>N</i>	<i>%</i>		
Το Νηπιαγωγείο αποτελεί χώρο προώθησης διαπολιτισμικών αξιών.	Διαφωνώ απολύτως	-	-	
	Διαφωνώ	-	-	
	Ούτε διαφωνώ, ούτε συμφωνώ	1	3,6	
	Συμφωνώ	17	60,7	
	Συμφωνώ απολύτως	10	35,7	
Το Αναλυτικό Πρόγραμμα του Νηπιαγωγείου προάγει ζητήματα διαπολιτισμικότητας	Καθόλου	-	-	
	Ελάχιστα	5	17,9	
	Πολύ	15	53,6	
	Πάρα πολύ	8	28,6	
Θα μπορούσε να συμπεριληφθεί στο Αναλυτικό Πρόγραμμα του Νηπιαγωγείου η εκμάθηση μιας ξένης γλώσσας	Διαφωνώ απολύτως	5	17,9	
	Διαφωνώ	5	17,9	
	Ούτε διαφωνώ, ούτε συμφωνώ	6	21,4	
	Συμφωνώ	3	17,9	
Ενδιαφέρονται τα νήπια σας για δραστηριότητες διαπολιτισμικού ενδιαφέροντος	Συμφωνώ απολύτως	7	25,0	
	Καθόλου	1	3,6	
	Ελάχιστα	4	14,3	
	Πολύ	14	50,0	
Πάρα πολύ	9	32,1		
	Η εισαγωγή των μαθητών στη διδασκαλία ξένης γλώσσας θα μπορούσε να πραγματοποιείται από την προσχολική ηλικία	Διαφωνώ απολύτως	4	14,3
		Διαφωνώ	6	21,4
		Ούτε διαφωνώ, ούτε συμφωνώ	3	10,7
Συμφωνώ		10	35,7	
Συμφωνώ απολύτως		5	17,9	
Τα νήπια είναι γνωστικά ώριμα να κατακτήσουν μια ξένη γλώσσα στο νηπιαγωγείο	Διαφωνώ απολύτως	4	14,3	
	Διαφωνώ	6	21,4	
	Ούτε διαφωνώ, ούτε συμφωνώ	6	21,4	
	Συμφωνώ	10	35,7	
Συμφωνώ απολύτως	2	7,1		
	Η διδασκαλία μιας ξένης γλώσσας στο νηπιαγωγείο ενισχύει τις δεξιότητες και τις ικανότητες των νηπίων.	Διαφωνώ απολύτως	3	10,7
		Διαφωνώ	5	17,9
		Ούτε διαφωνώ, ούτε συμφωνώ	5	17,9
Συμφωνώ		9	32,1	
Συμφωνώ απολύτως		6	21,4	
Η διδασκαλία της Αγγλικής γλώσσας στο Νηπιαγωγείο θα βοηθήσει τους μαθητές να προσεγγίσουν με μεγαλύτερη ευκολία άλλες ξένες γλώσσες	Διαφωνώ απολύτως	4	14,3	
	Διαφωνώ	6	21,4	
	Ούτε διαφωνώ, ούτε συμφωνώ	6	21,4	
	Συμφωνώ	8	28,6	
Πιστεύετε ότι η εισαγωγή μιας ξένης γλώσσας στο Νηπιαγωγείο, θα αποτελέσει τροχοπέδη στη σωστή θεμελίωση της μητρικής γλώσσας στα νήπια	Συμφωνώ απολύτως	4	14,3	
	Διαφωνώ απολύτως	3	10,7	
	Διαφωνώ	8	28,6	
	Ούτε διαφωνώ, ούτε συμφωνώ	9	32,1	
Συμφωνώ	4	14,3		
	Συμφωνώ απολύτως	4	14,3	

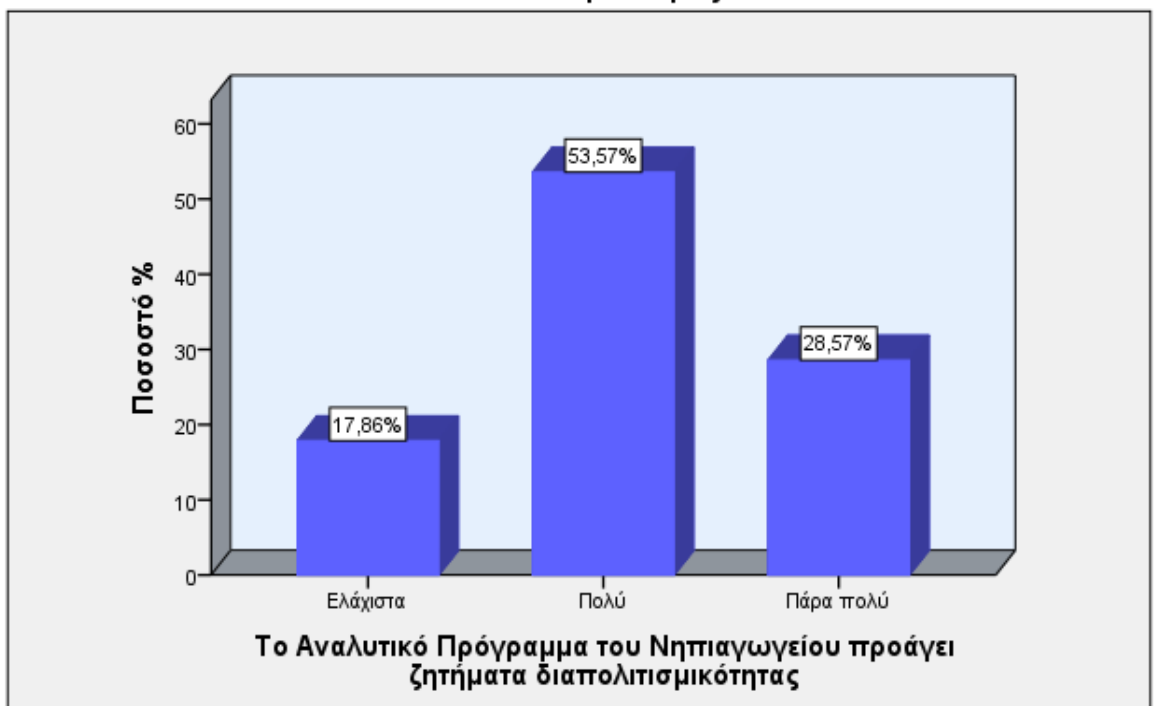
Πίνακας 4: Απόψεις εκπαιδευτικών

Το Νηπιαγωγείο αποτελεί χώρο προώθησης διαπολιτισμικών αξιών.

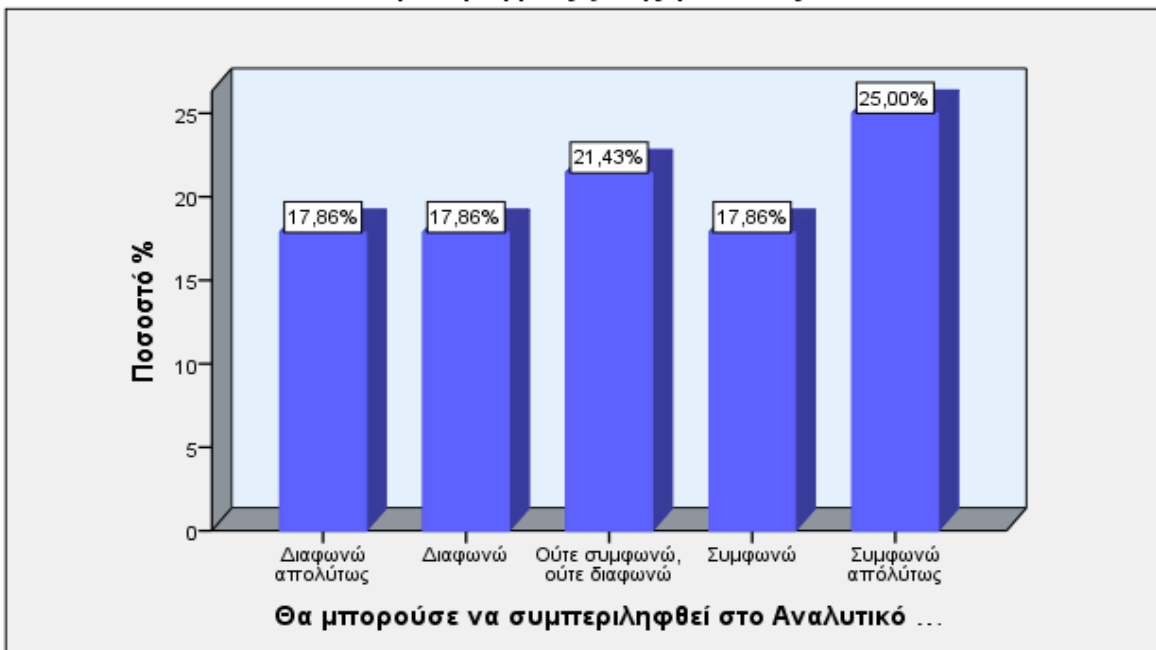
Γράφημα 7: Το Νηπιαγωγείο αποτελεί χώρο προώθησης διαπολιτισμικών αξιών.

Το Αναλυτικό Πρόγραμμα του Νηπιαγωγείου προάγει ζητήματα διαπολιτισμικότητας

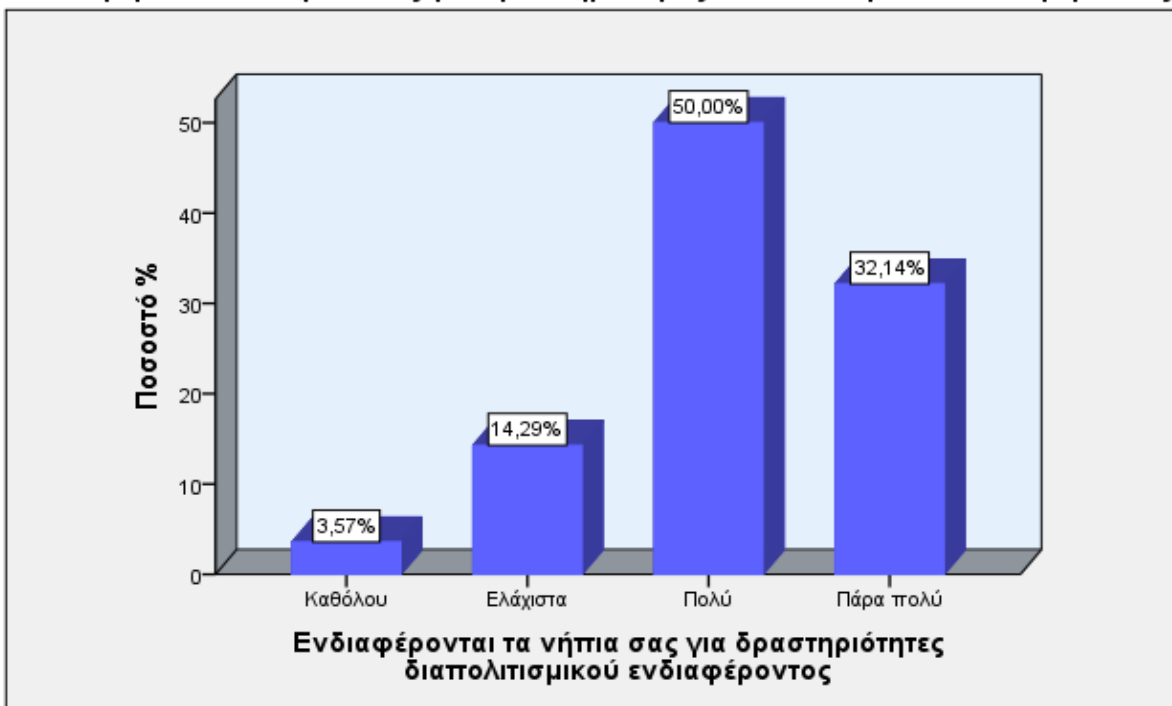
Γράφημα 8: Το Αναλυτικό Πρόγραμμα του Νηπιαγωγείου προάγει ζητήματα διαπολιτισμικότητας

Θα μπορούσε να συμπεριληφθεί στο Αναλυτικό Πρόγραμμα του Νηπιαγωγείου η εκμάθηση μιας ξένης γλώσσας

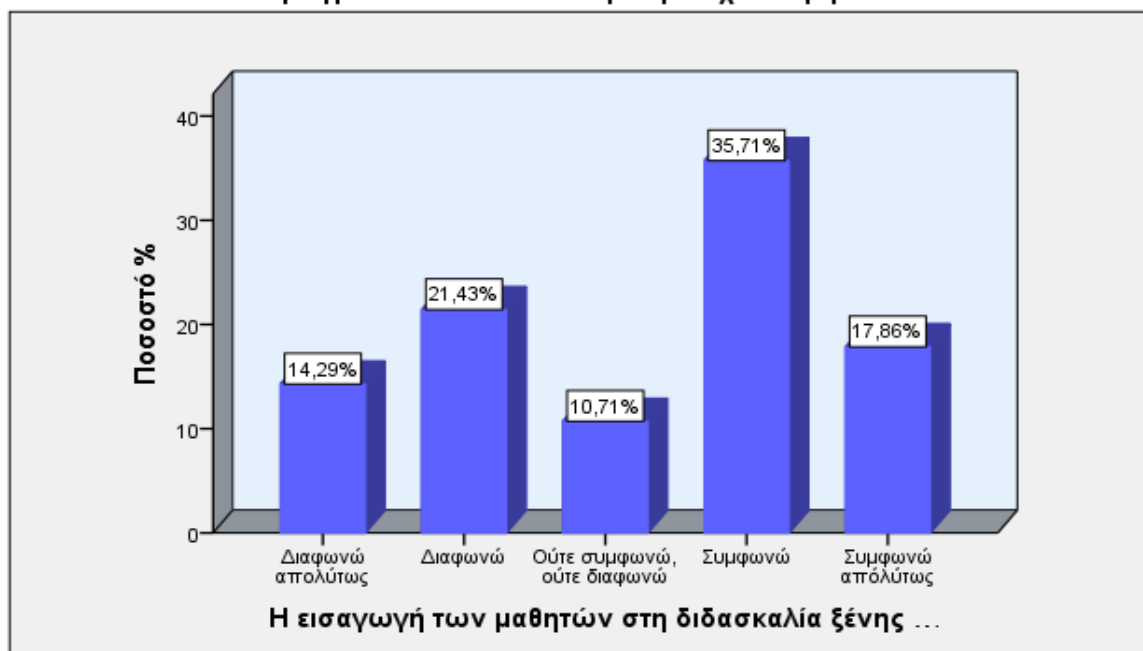
Γράφημα 9: Θα μπορούσε να συμπεριληφθεί στο Αναλυτικό Πρόγραμμα του Νηπιαγωγείου η εκμάθηση μιας ξένης γλώσσας

Ενδιαφέρονται τα νήπια σας για δραστηριότητες διαπολιτισμικού ενδιαφέροντος

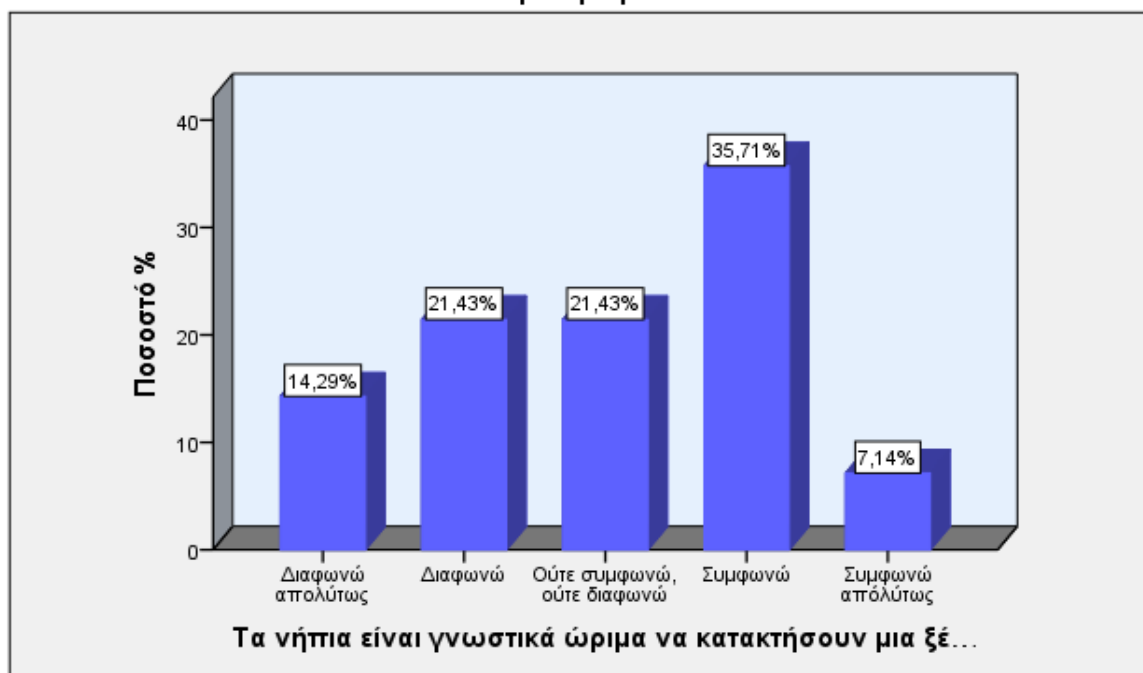
Γράφημα 10: Ενδιαφέρονται τα νήπια σας για δραστηριότητες διαπολιτισμικού ενδιαφέροντος

Η εισαγωγή των μαθητών στη διδασκαλία ξένης γλώσσας θα μπορούσε να πραγματοποιείται από την προσχολική ηλικία

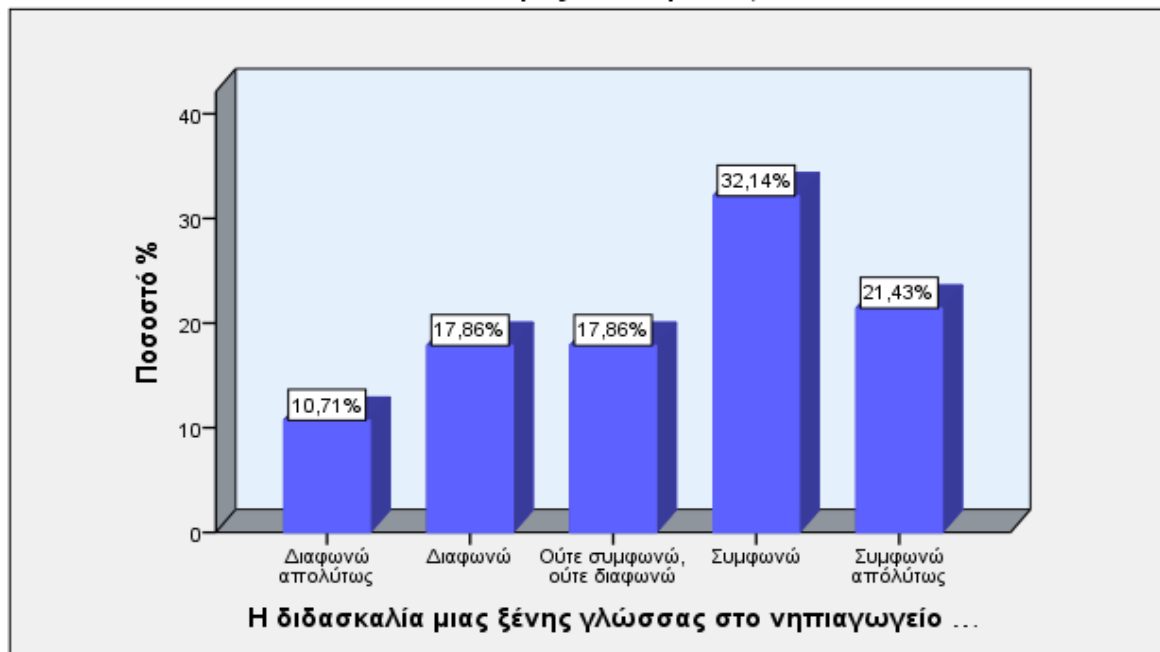
Γράφημα 11: Η εισαγωγή των μαθητών στη διδασκαλία ξένης γλώσσας θα μπορούσε να πραγματοποιείται από την προσχολική ηλικία

Τα νήπια είναι γνωστικά ώριμα να κατακτήσουν μια ξένη γλώσσα στο νηπιαγωγείο

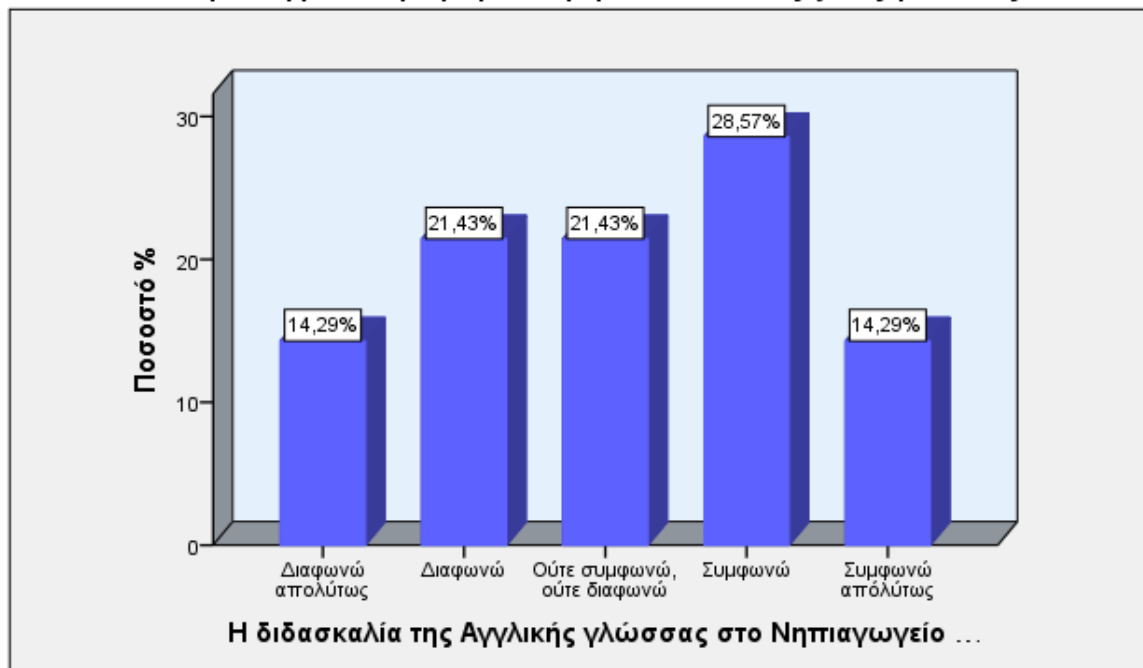
Γράφημα 12: Τα νήπια είναι γνωστικά ώριμα να κατακτήσουν μια ξένη γλώσσα στο νηπιαγωγείο

Η διδασκαλία μιας ξένης γλώσσας στο νηπιαγωγείο ενισχύει τις δεξιότητες και τις ικανότητες των νηπίων;

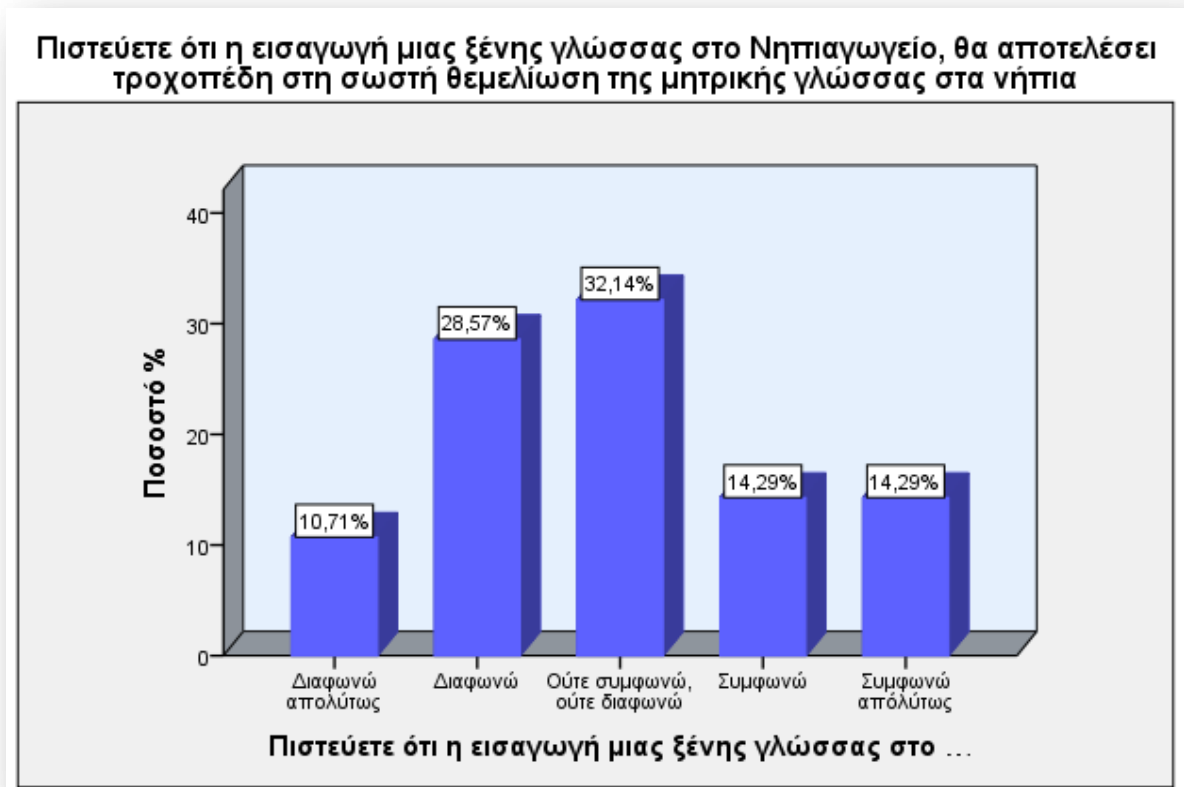

Γράφημα 13: Η διδασκαλία μιας ξένης γλώσσας στο νηπιαγωγείο ενισχύει τις δεξιότητες και τις ικανότητες των νηπίων

Η διδασκαλία της Αγγλικής γλώσσας στο Νηπιαγωγείο θα βοηθήσει τους μαθητές να προσεγγίσουν με μεγαλύτερη ευκολία άλλες ξένες γλώσσες

Γράφημα 14: Η διδασκαλία της Αγγλικής γλώσσας στο Νηπιαγωγείο θα βοηθήσει τους μαθητές να προσεγγίσουν με μεγαλύτερη ευκολία άλλες ξένες γλώσσες

Γράφημα 15: Πιστεύετε ότι η εισαγωγή μιας ξένης γλώσσας στο Νηπιαγωγείο, θα αποτελέσει τροχοπέδη στη σωστή θεμελίωση της μητρικής γλώσσας στα νήπια

Διαφωνία καταγράφηκε σχετικά με τις απόψεις που αφορούν ότι η διδασκαλία της αγγλικής γλώσσας στο νηπιαγωγείο θα πρέπει να διαδάσκεται από απόφοιτους Νηπιαγωγούς. Επίσης, διαφωνία καταγράφηκε σχετικά με την άποψη πως η αγγλική γλώσσα στις ηλικίες του Νηπιαγωγείου μπορεί να διδαχτεί αυτόνομα και όχι σε συνάρτηση με άλλες δραστηριότητες γραμματισμού.

Οι νηπιαγωγοί ούτε διαφωνούν, ούτε συμφωνούν, αλλά εκφράζουν ουδετερότητα σχετικά με τις απόψεις «Το Νηπιαγωγείο μπορεί να υποστηρίξει την εισαγωγή μιας ξένης γλώσσας, ως γνωστικό αντικείμενο» με μέση τιμή 3,00 ($\pm 1,28$), «Τα αγγλικά μπορούν να ενταχθούν ως γνωστικό αντικείμενο στο Σύγχρονο Νηπιαγωγείο» με μέση τιμή 3,11 ($\pm 1,29$) και «Η αγγλική γλώσσα λόγω της θέσης της στην παγκόσμια επικοινωνία θα πρέπει να αποτελεί μέρος του Αναλυτικού Προγράμματος του Νηπιαγωγείου» με μέση τιμή 3,07 ($\pm 1,18$).

Τέλος, σχετικά θεωρούν πάρα πολύ σπουδαίο τον ρόλο του/της νηπιαγωγού στην προώθηση της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης» 3,57 ($\pm 0,50$), «Οι υποδείξεις του

Αναλυτικού Προγράμματος του Νηπιαγωγείου αρκούν για την προώθηση της Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης στην τάξη» με μέση τιμή 3,29 ($\pm 1,01$) και «Η ένταξη της αγγλικής γλώσσας, ως γνωστικό αντικείμενο στο Νηπιαγωγείο οδηγεί στη σχολειοποίηση της Προσχολικής Αγωγής εκφράστηκε συμφωνία από τους εκπαιδευτικούς προσχολικής αγωγής» με μέση τιμή 3,43 ($\pm 1,37$). Επίσης, με την άποψη πως η εισαγωγή νέων προσώπων στο Νηπιαγωγείο θα επηρεάσει αρνητικά τη στενή σχέση μαθητή - δασκάλου που υπήρχε στον χώρο αυτό, οι ερωτηθέντες πιστεύουν πως θα επηρεαστεί ελάχιστα.

Στον *Πίνακα 4*, δίνονται αναλυτικά οι μέσες και οι διάμεσες τιμές του δείγματος, καθώς και οι τυπικές αποκλίσεις.

Η πλειοψηφία των νηπιαγωγών 39,3% (N=11) αναφέρει ότι κάθε μήνα εφαρμόζει στην τάξη πρόγραμμα ή δραστηριότητες διαπολιτισμικής εκπαίδευσης, ενώ το 25,0% (N=7) εφαρμόζει κάθε εβδομάδα. Όσο αφορά τις συνθήκες των σύγχρονων νηπιαγωγείων που επηρεάζουν αρνητικά τη δυνατότητα ένταξης της αγγλικής γλώσσας, ως γνωστικό αντικείμενο, το 75% (N=21) επισημαίνει ότι τα πολυπληθή τμήματα επηρεάζουν αρνητικά, το 42,9% (N=12) αναφέρει την επιστημονική κατάρτιση προσωπικού, ενώ το 39,3% (N=11) δηλώνει πως ο περιορισμένος χρόνος λόγω δραστηριοτήτων άμεσης προτεραιότητας, η γνωστική ανωριμότητα νηπίων και η γραφειοκρατία νηπιαγωγείου είναι παράγοντες που επηρεάζουν αρνητικά την ένταξη της αγγλικής στο ωρολόγιο πρόγραμμα του νηπιαγωγείου. Το 57,1% (N=16) αναφέρει ότι διαθέτει επαρκή υλικοτεχνική υποδομή ώστε να υποστηρίξει την εισαγωγή της αγγλικής γλώσσας. Τέλος, σχετικά με την χρηματοδότηση του νηπιαγωγείου, η συντριπτική πλειοψηφία 82,1% (N=23) δηλώνει πως χρηματοδοτείται από την σχολική επιτροπή και το 17,9% (N=5) αναφέρει ως πηγή χρηματοδότησης των Σύλλογο γονέων & κηδεμόνων. Αναλυτικά τα στοιχεία παρουσιάζονται στον *Πίνακα 5* και ακολουθούν τα αντίστοιχα γραφήματα.

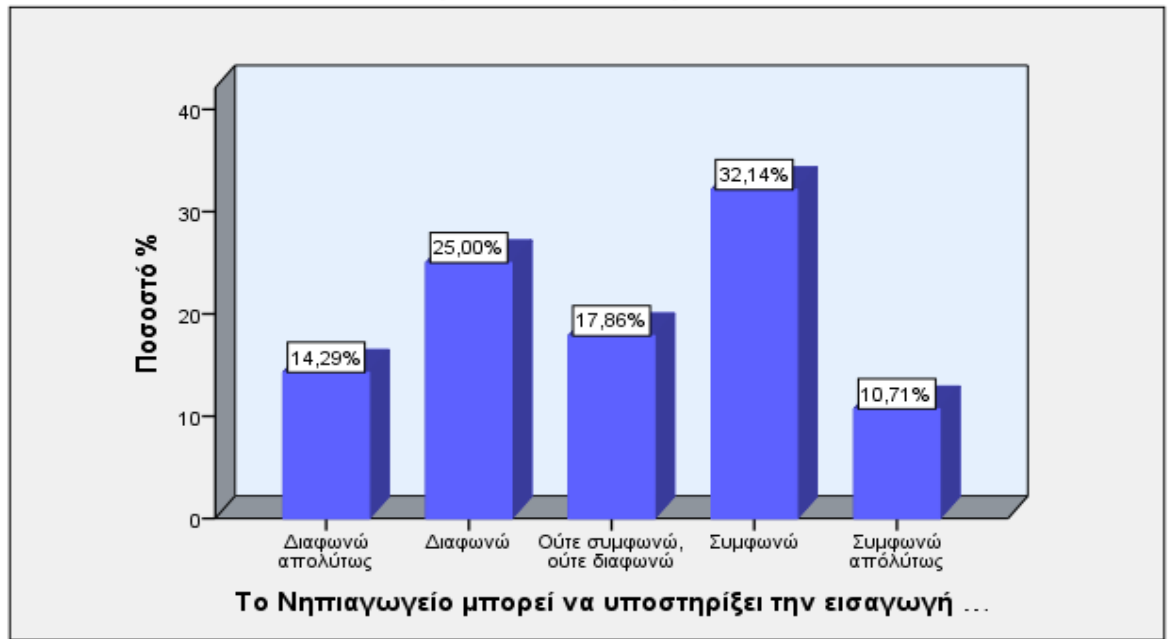
<i>Απόψεις εκπαιδευτικών</i>	<i>Minimum</i>	<i>Maximum</i>	<i>Mean</i>	<i>±SD</i>	<i>Median</i>
Το Νηπιαγωγείο μπορεί να υποστηρίξει την εισαγωγή μιας ξένης γλώσσας, ως γνωστικό αντικείμενο	1	5	3,00	±1,28	3,00
Τα αγγλικά μπορούν να ενταχθούν ως γνωστικό αντικείμενο στο Σύγχρονο Νηπιαγωγείο	1	5	3,11	±1,29	3,00
Η αγγλική γλώσσα λόγω της θέσης της στην παγκόσμια επικοινωνία θα πρέπει να αποτελεί μέρος του Αναλυτικού Προγράμματος του Νηπιαγωγείου;	1	5	3,07	±1,18	3,00
Πόσο σπουδαίος είναι ο ρόλος του/της νηπιαγωγού στην προώθηση της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης	3	4	3,57	±0,50	4,00
Οι υποδείξεις του Αναλυτικού Προγράμματος του Νηπιαγωγείου αρκούν για την προώθηση της Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης στην τάξη	1	5	3,29	±1,01	4,00
Η διδασκαλία της αγγλικής γλώσσας στο νηπιαγωγείο θα πρέπει να διαδίδεται από απόφοιτους Νηπιαγωγούς	1	5	2,86	±1,53	2,00
Η αγγλική γλώσσα στις ηλικίες του Νηπιαγωγείου μπορεί να διδαχτεί αυτόνομα και όχι σε συνάρτηση με άλλες δραστηριότητες γραμματισμού.	1	5	2,36	±1,22	2,00
Η εισαγωγή νέων προσώπων στο Νηπιαγωγείο θα επηρεάσει αρνητικά τη στενή σχέση μαθητή - δασκάλου που υπήρχε στον χώρο αυτό.	1	4	1,93	±0,98	2,00
Η ένταξη της αγγλικής γλώσσας, ως γνωστικό αντικείμενο στο Νηπιαγωγείο οδηγεί στη σχολειοποίηση της Προσχολικής Αγωγής	1	4	3,43	±1,37	4,00

Πίνακας 5: Απόψεις - στάσεις εκπαιδευτικών

<i>Απόψεις εκπαιδευτικών</i>	<i>N</i>	<i>%</i>	
Το Νηπιαγωγείο μπορεί να υποστηρίξει την εισαγωγή μιας ξένης γλώσσας, ως γνωστικό αντικείμενο	Διαφωνώ απολύτως	4	14,3
	Διαφωνώ	7	25,0
	Ούτε διαφωνώ, ούτε συμφωνώ	5	17,9
	Συμφωνώ	9	32,1
	Συμφωνώ απολύτως	3	10,7
Τα αγγλικά μπορούν να ενταχθούν ως γνωστικό αντικείμενο στο Σύγχρονο Νηπιαγωγείο	Διαφωνώ απολύτως	2	7,1
	Διαφωνώ	10	35,7
	Ούτε διαφωνώ, ούτε συμφωνώ	4	14,3
	Συμφωνώ	7	25,0
Η αγγλική γλώσσα λόγω της θέσης της στην παγκόσμια επικοινωνία θα πρέπει να αποτελεί μέρος του Αναλυτικού Προγράμματος του Νηπιαγωγείου;	Συμφωνώ απολύτως	5	17,9
	Διαφωνώ απολύτως	1	3,6
	Διαφωνώ	11	39,3
	Ούτε διαφωνώ, ούτε συμφωνώ	5	17,9
Πόσο σπουδαίος είναι ο ρόλος του/της νηπιαγωγού στην προώθηση της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης	Συμφωνώ	7	25,0
	Συμφωνώ απολύτως	4	14,3
	Καθόλου	-	-
	Ελάχιστα	-	-
Οι υποδείξεις του Αναλυτικού Προγράμματος του Νηπιαγωγείου αρκούν για την προώθηση της Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης στην τάξη	Πολύ	12	42,9
	Πάρα πολύ	16	57,1
	Διαφωνώ απολύτως	1	3,6
	Διαφωνώ	7	25,0
Η διδασκαλία της αγγλικής γλώσσας στο νηπιαγωγείο θα πρέπει να διαδίδεται από απόφοιτους Νηπιαγωγούς	Ούτε διαφωνώ, ούτε συμφωνώ	4	14,3
	Συμφωνώ	15	53,6
	Συμφωνώ απολύτως	1	3,6
	Διαφωνώ απολύτως	6	21,4
	Διαφωνώ	9	32,1
Η αγγλική γλώσσα στις ηλικίες του Νηπιαγωγείου μπορεί να διδαχτεί αυτόνομα και όχι σε συνάρτηση με άλλες δραστηριότητες γραμματισμού.	Ούτε διαφωνώ, ούτε συμφωνώ	3	10,7
	Συμφωνώ	3	10,7
	Συμφωνώ απολύτως	7	25,0
	Διαφωνώ απολύτως	7	25,0
	Διαφωνώ	12	42,9
Η εισαγωγή νέων προσώπων στο Νηπιαγωγείο θα επηρεάσει αρνητικά τη στενή σχέση μαθητή - δασκάλου που υπήρχε στον χώρο αυτό.	Ούτε διαφωνώ, ούτε συμφωνώ	3	10,7
	Συμφωνώ	4	14,3
	Συμφωνώ απολύτως	2	7,1
	Καθόλου	11	39,3
Η ένταξη της αγγλικής γλώσσας, ως γνωστικό αντικείμενο στο Νηπιαγωγείο οδηγεί στη σχολειοποίηση της Προσχολικής Αγωγής	Ελάχιστα	11	39,3
	Πολύ	3	10,7
	Πάρα πολύ	3	10,7
	Διαφωνώ απολύτως	2	7,1
	Διαφωνώ	8	28,6
	Ούτε διαφωνώ, ούτε συμφωνώ	2	7,1
	Συμφωνώ	8	28,6
	Συμφωνώ απολύτως	8	28,6

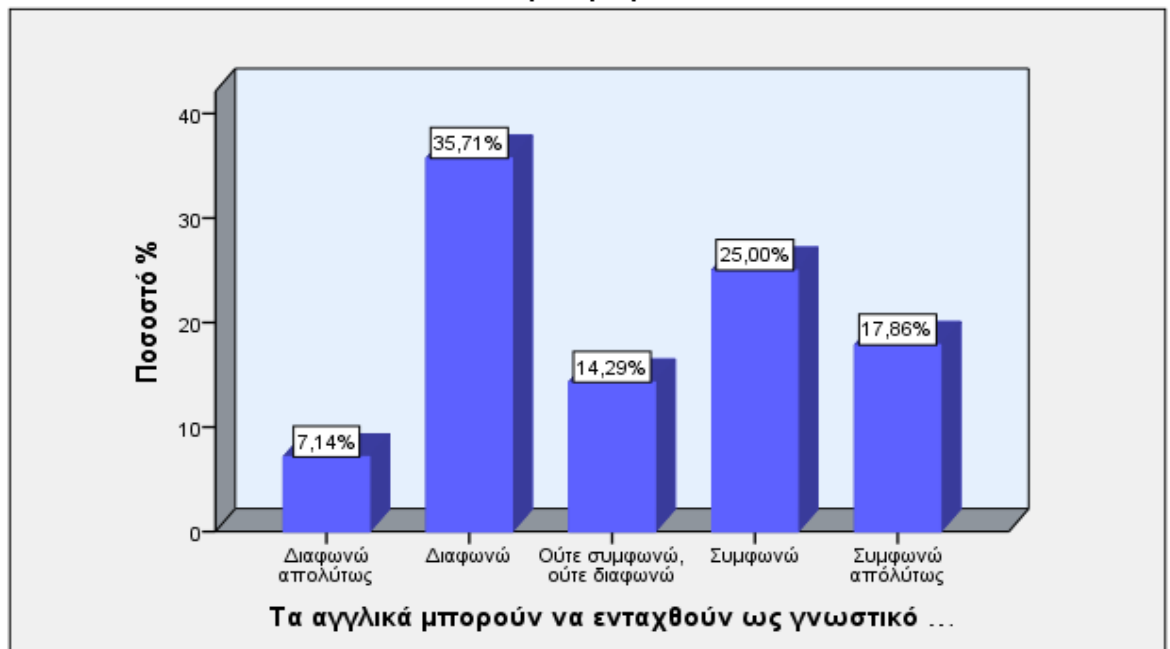
Γράφημα 16: Απόψεις εκπαιδευτικών

Το Νηπιαγωγείο μπορεί να υποστηρίξει την εισαγωγή μιας ξένης γλώσσας, ως γνωστικό αντικείμενο

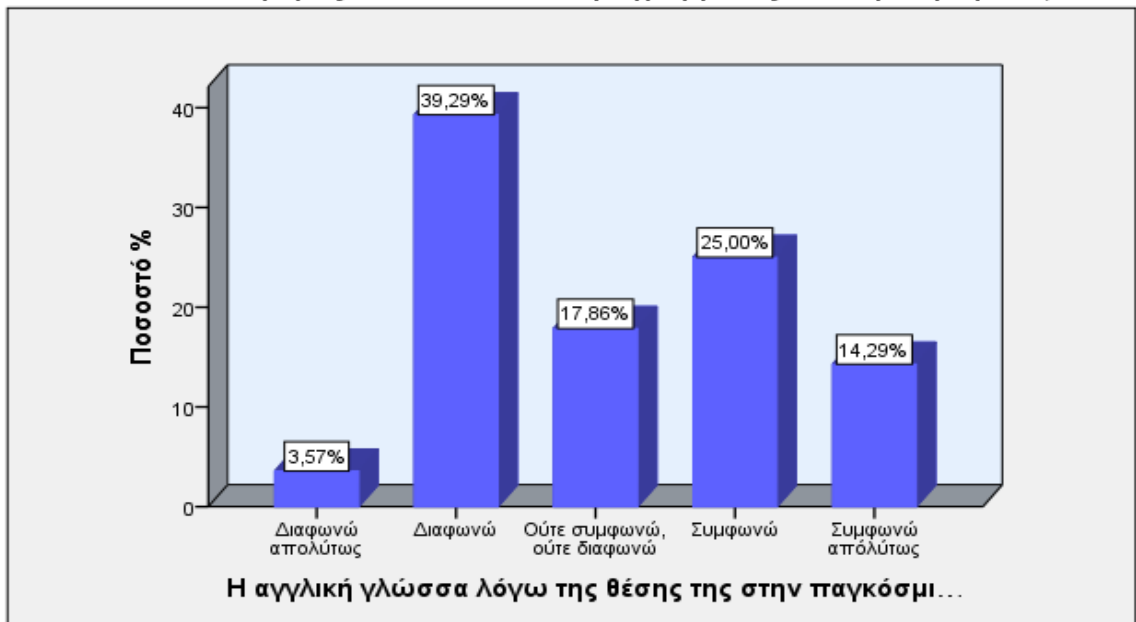
Γράφημα 17: Το Νηπιαγωγείο μπορεί να υποστηρίξει την εισαγωγή μιας ξένης γλώσσας, ως γνωστικό αντικείμενο

Τα αγγλικά μπορούν να ενταχθούν ως γνωστικό αντικείμενο στο Σύγχρονο Νηπιαγωγείο

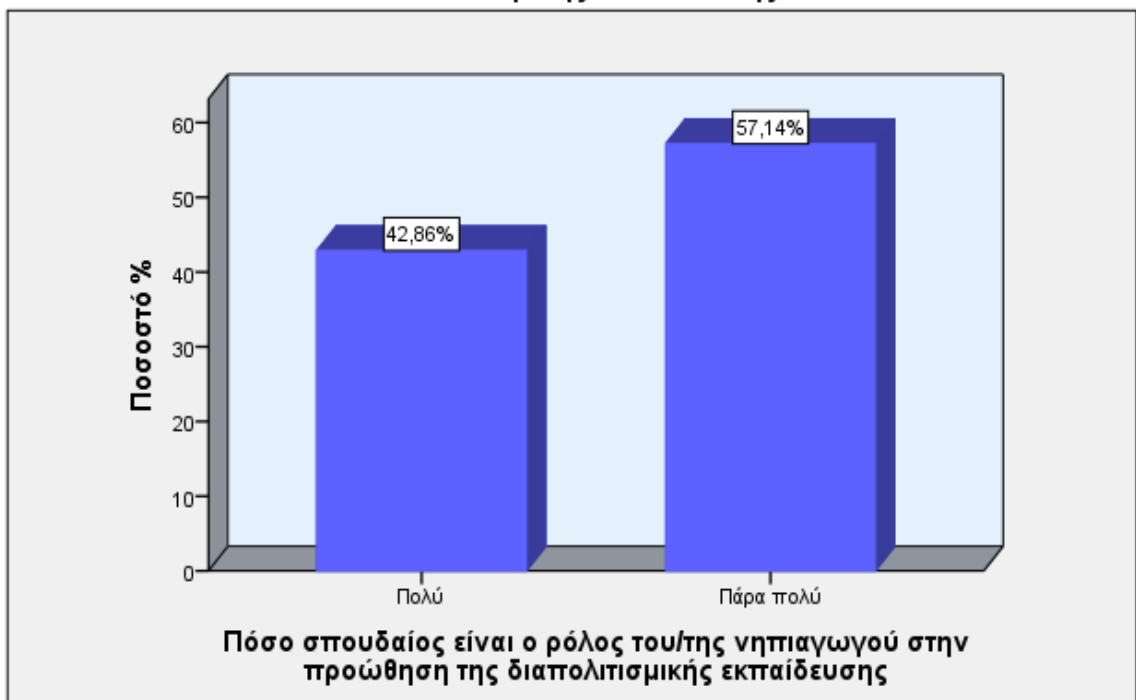
Γράφημα 18: Τα αγγλικά μπορούν να ενταχθούν ως γνωστικό αντικείμενο στο Σύγχρονο Νηπιαγωγείο

Η αγγλική γλώσσα λόγω της θέσης της στην παγκόσμια επικοινωνία θα πρέπει να αποτελεί μέρος του Αναλυτικού Προγράμματος του Νηπιαγωγείου;

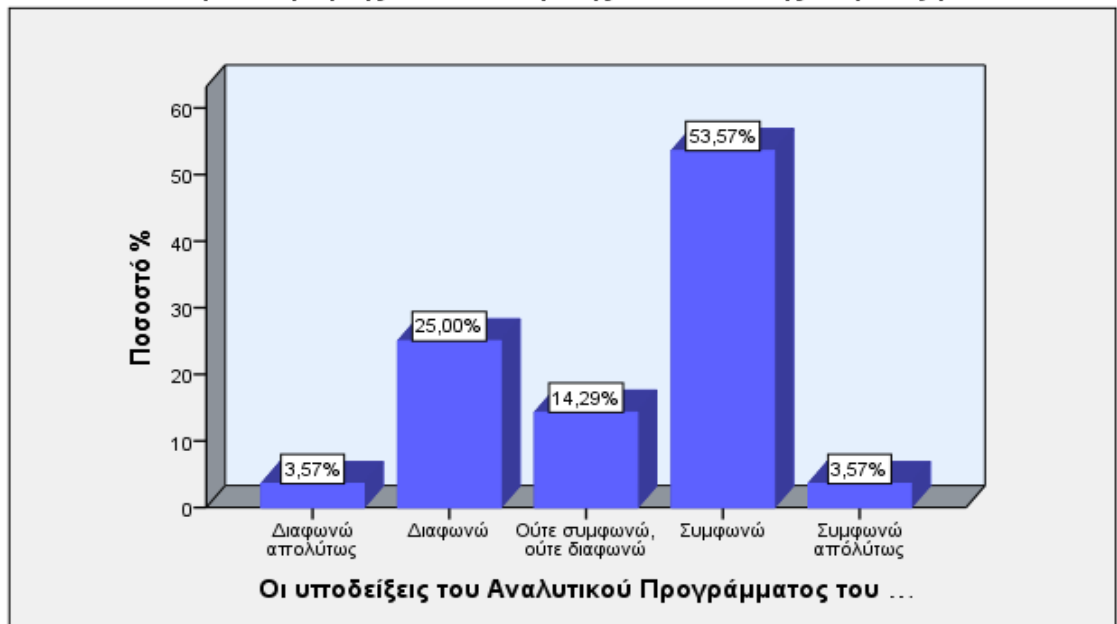
Γράφημα 19: Η αγγλική γλώσσα λόγω της θέσης της στην παγκόσμια επικοινωνία θα πρέπει να αποτελεί μέρος του Αναλυτικού Προγράμματος του Νηπιαγωγείου

Πόσο σπουδαίος είναι ο ρόλος του/της νηπιαγωγού στην προώθηση της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης

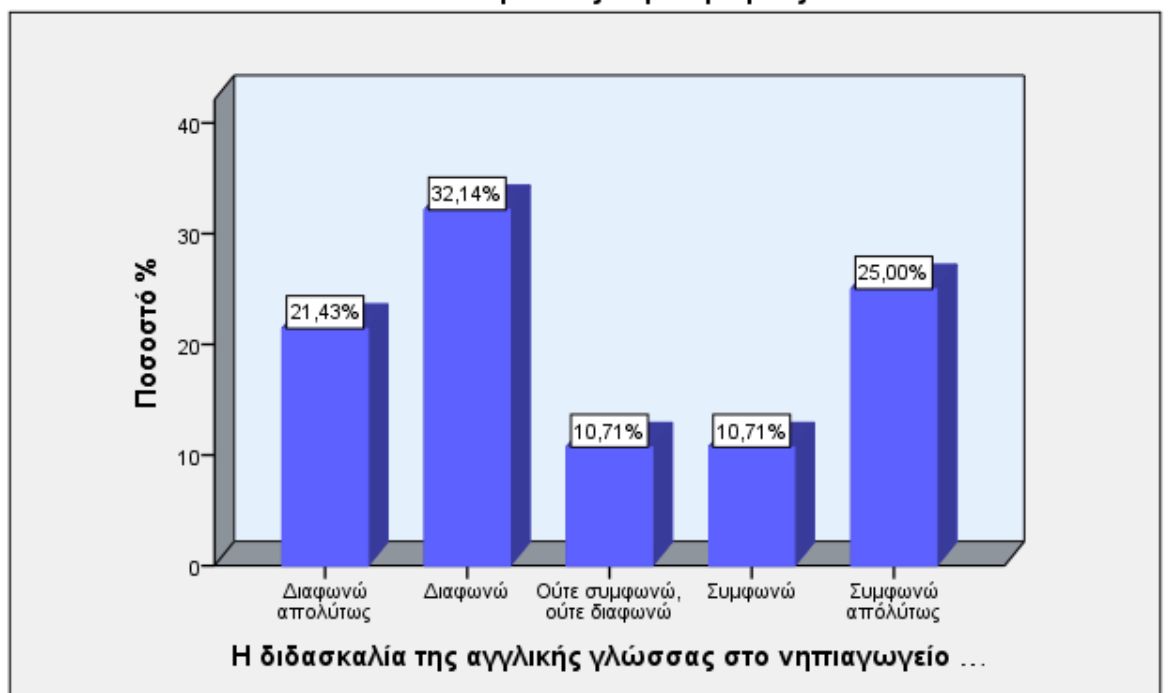
Γράφημα 20: Πόσο σπουδαίος είναι ο ρόλος του/της νηπιαγωγού στην προώθηση της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης

Οι υποδείξεις του Αναλυτικού Προγράμματος του Νηπιαγωγείου αρκούν για την προώθηση της Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης στην τάξη

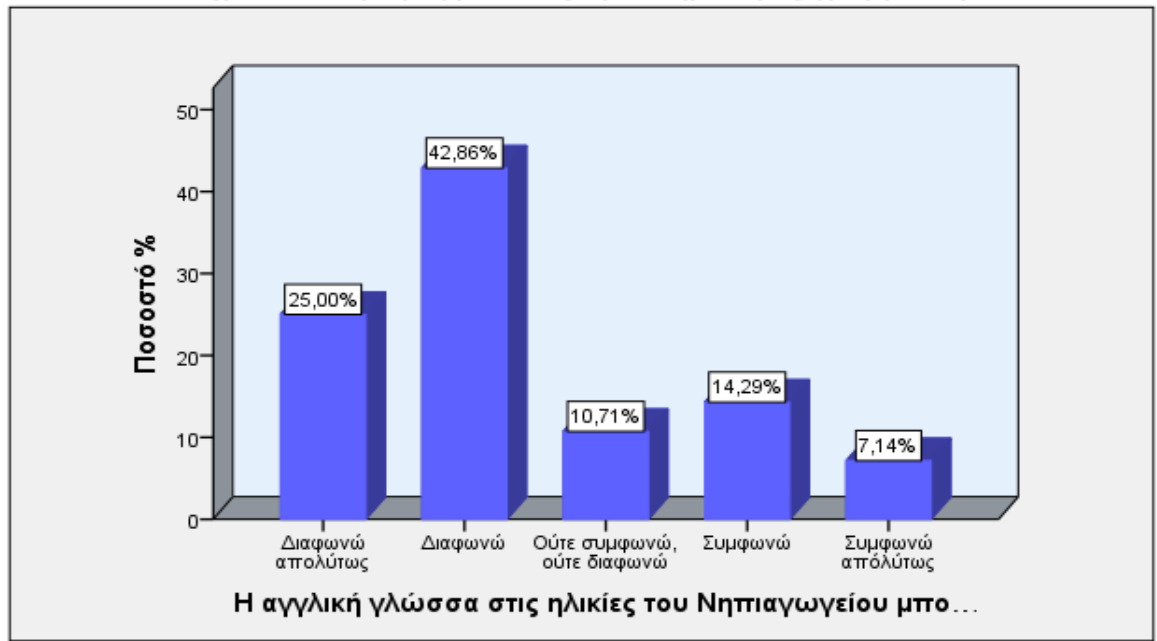
Γράφημα 21: Οι υποδείξεις του Αναλυτικού Προγράμματος του Νηπιαγωγείου αρκούν για την προώθηση της Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης στην τάξη

Η διδασκαλία της αγγλικής γλώσσας στο νηπιαγωγείο θα πρέπει να διδάσκεται από απόφοιτους Νηπιαγωγούς

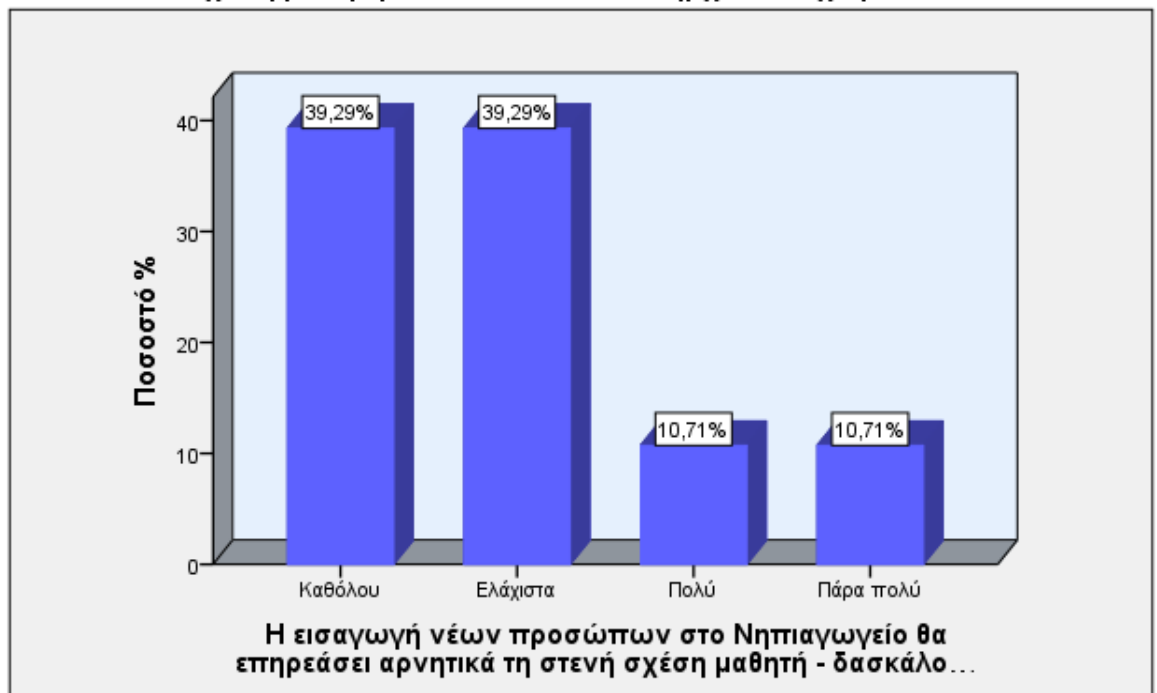
Γράφημα 22: Η διδασκαλία της αγγλικής γλώσσας στο νηπιαγωγείο θα πρέπει να διδάσκεται από απόφοιτους Νηπιαγωγούς

Η αγγλική γλώσσα στις ηλικίες του Νηπιαγωγείου μπορεί να διδαχτεί αυτόνομα και όχι σε συνάρτηση με άλλες δραστηριότητες γραμματισμού.

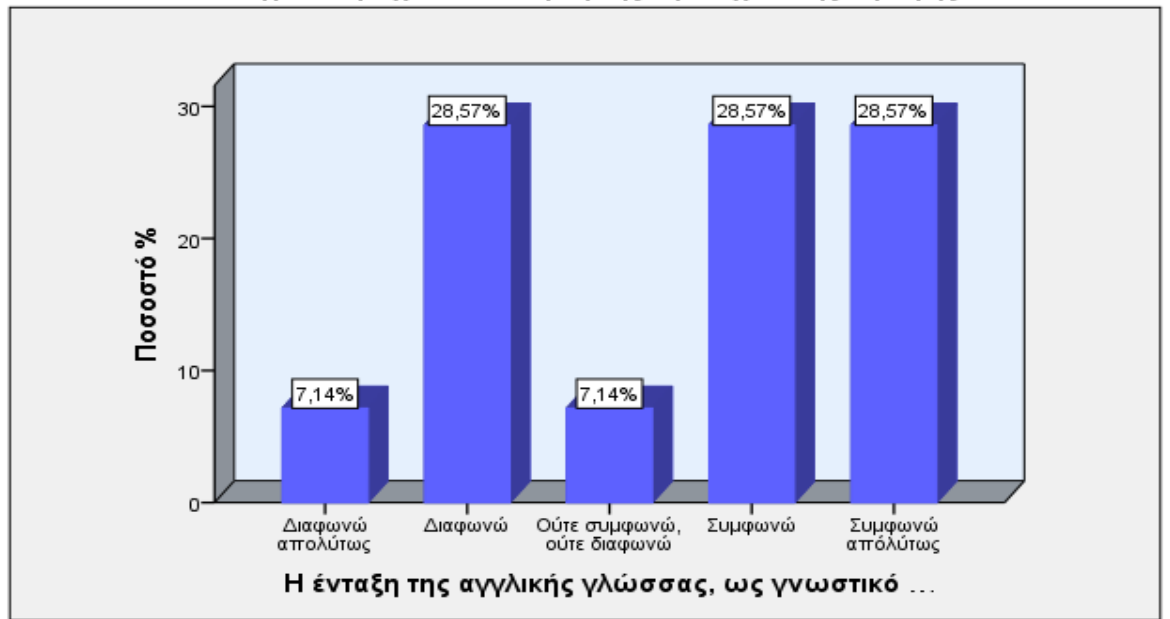
Γράφημα 23: Η αγγλική γλώσσα στις ηλικίες του Νηπιαγωγείου μπορεί να διδαχτεί αυτόνομα και όχι σε συνάρτηση με άλλες δραστηριότητες γραμματισμού.

Η εισαγωγή νέων προσώπων στο Νηπιαγωγείο θα επηρεάσει αρνητικά τη στενή σχέση μαθητή - δασκάλου που υπήρχε στον χώρο αυτό.

Γράφημα 24: Η εισαγωγή νέων προσώπων στο Νηπιαγωγείο θα επηρεάσει αρνητικά τη στενή σχέση μαθητή - δασκάλου που υπήρχε στον χώρο αυτό

Η ένταξη της αγγλικής γλώσσας, ως γνωστικό αντικείμενο στο Νηπιαγωγείο οδηγεί στη σχολειοποίηση της Προσχολικής Αγωγής

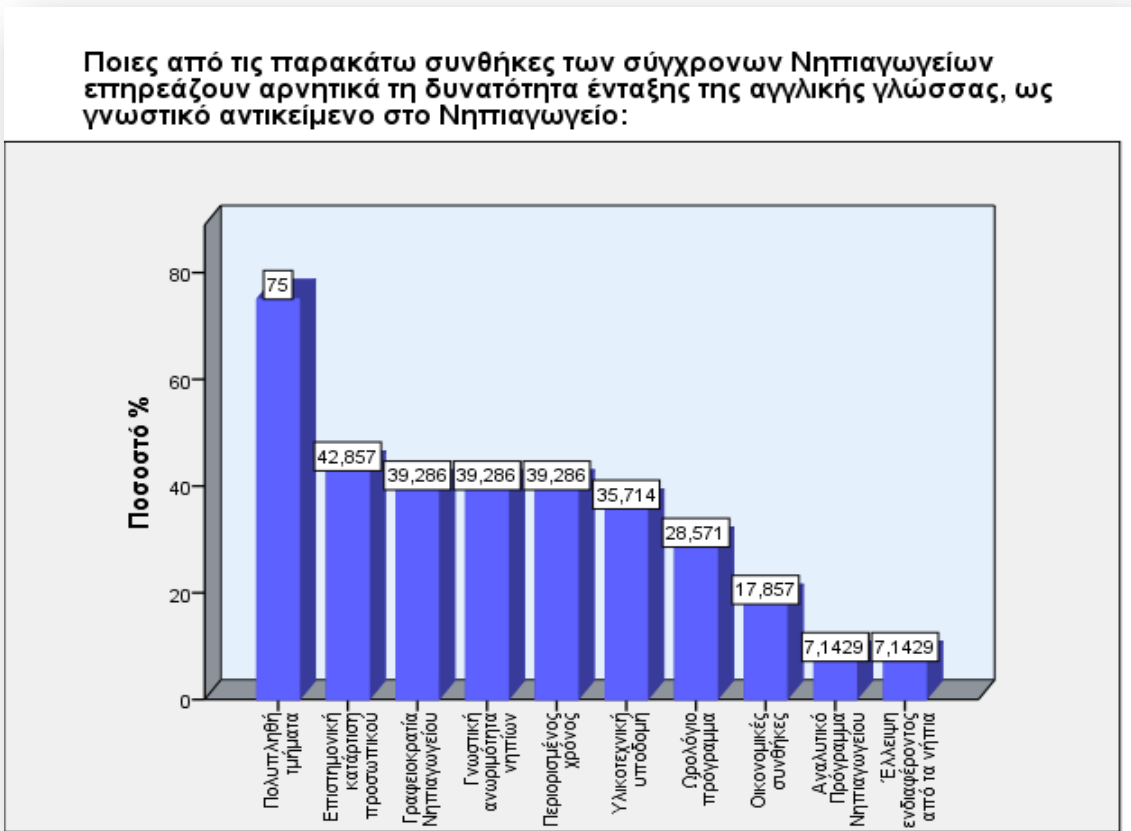
Γράφημα 25: Η ένταξη της αγγλικής γλώσσας, ως γνωστικό αντικείμενο στο Νηπιαγωγείο οδηγεί στη σχολειοποίηση της Προσχολικής Αγωγής

Ζητήματα πρακτικής εφαρμογής		N	%
Πόσο συχνά εφαρμόζετε στην τάξη σας κάποιο πρόγραμμα ή δραστηριότητες διαπολιτισμικής εκπαίδευσης	Κάθε μέρα	1	3,6
	Κάθε εβδομάδα	7	25,0
	Κάθε μήνα	11	39,3
	Κάθε τρίμηνο	6	21,4
	Κάθε έτος	3	10,7
Ποιες από τις παρακάτω συνθήκες των σύγχρονων Νηπιαγωγείων επηρεάζουν αρνητικά τη δυνατότητα ένταξης της αγγλικής γλώσσας, ως γνωστικό αντικείμενο στο Νηπιαγωγείο;* (μεταβλητή πολλαπλών απαντήσεων)	Πολυπληθή τμήματα	21	75,0
	Οικονομικές συνθήκες	5	17,9
	Υλικοτεχνική υποδομή	10	35,7
	Επιστημονική κατάρτιση προσωπικού	12	42,9
	Ωρολόγιο πρόγραμμα	8	28,6
	Έλλειψη ενδιαφέροντος από τα νήπια	2	7,1
	Περιορισμένος χρόνος λόγω δραστηριοτήτων άμεσης προτεραιότητας	11	39,3
	Αναλυτικό Πρόγραμμα Νηπιαγωγείου	2	7,1
	Γνωστική ανωριμότητα νηπίων	11	39,3
	Γραφειοκρατία Νηπιαγωγείου	11	39,3
Το Νηπιαγωγείο που εργάζεστε διαθέτει επαρκή υλικοτεχνική υποδομή ώστε να υποστηρίξει την εισαγωγή της αγγλικής γλώσσας;	Ναι	16	57,1
	Όχι	12	42,9
Πώς χρηματοδοτείται το Νηπιαγωγείο που εργάζεστε;* (μεταβλητή πολλαπλών απαντήσεων)	Σχολική επιτροπή	23	82,1
	Σύλλογο γονέων & κηδεμόνων	5	17,9
	Άλλους συλλόγους ή φορείς	1	3,6
	Ιδιωτική πρωτοβουλία	3	10,7
	Νηπιαγωγούς	1	3,6

Πίνακας 6: Ζητήματα πρακτικής εφαρμογής

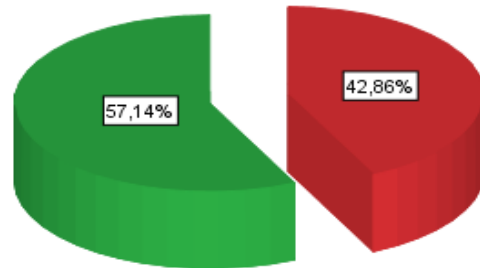
Γράφημα 26: Πόσο συχνά εφαρμόζετε στην τάξη σας κάποιο πρόγραμμα ή δραστηριότητες διαπολιτισμικής αγωγής;

Γράφημα 27: Ποια από τα παραπάνω επηρεάζουν αρνητικά την ένταξη της αγγλικής γλώσσας στο νηπιαγωγείο;

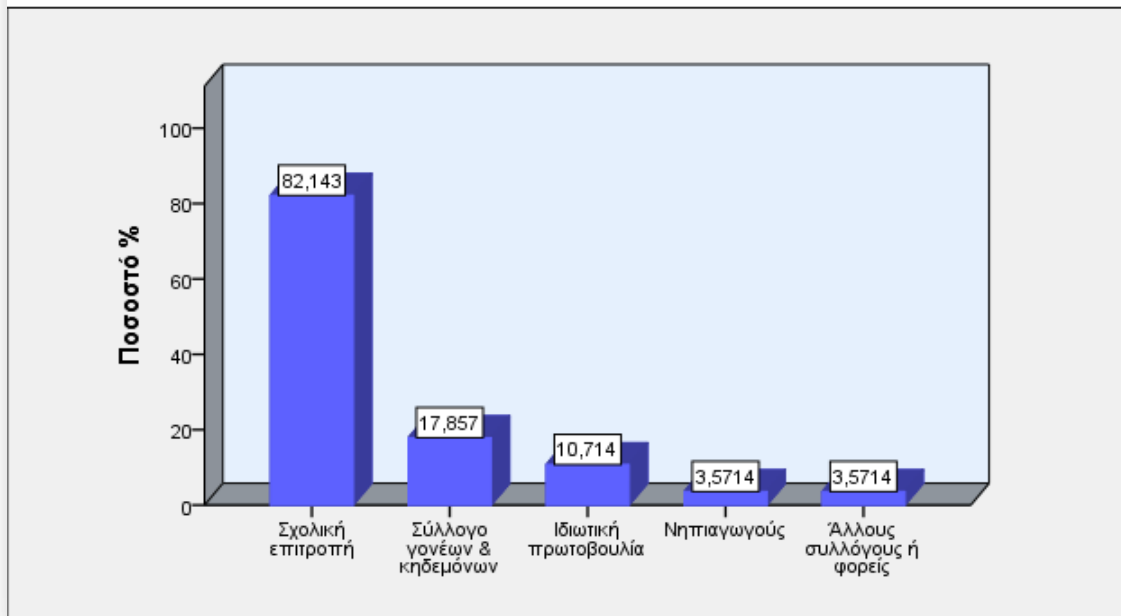
Το Νηπιαγωγείο που εργάζεστε διαθέτει επαρκή υλικοτεχνική υποδομή ώστε να υποστηρίξει την εισαγωγή της αγγλικής γλώσσας;

■ Ναι
■ Όχι

Γράφημα 28: Το νηπιαγωγείο που εργάζεστε διαθέτει επαρκή υλικοτεχνική υποδομή για την υποστήριξη της αγγλικής γλώσσας;

Πώς χρηματοδοτείται το Νηπιαγωγείο που εργάζεστε;

Γράφημα 29: Πώς χρηματοδοτείται το νηπιαγωγείο που εργάζεστε;

4.3 Συσχετίσεις

Σε αυτή την ενότητα συσχετίστηκαν τα δημογραφικά χαρακτηριστικά των εκπαιδευτικών προσχολικής αγωγής με την ενότητα «Απόψεις των εκπαιδευτικών- Ζητήματα πρακτικής εφαρμογής».

Προτίστως, πραγματοποιήθηκαν έλεγχοι κανονικότητας, μέσω του κριτηρίου Shapiro-Wilk, όπου διαπιστώθηκε πως η κατανομή μας δεν ακολουθεί την κανονική. Επομένως, θα χρησιμοποιηθούν τα μη παραμετρικά κριτήρια Mann-Whitney, Kruskal-Wallis και ο συντελεστής συσχέτισης του Spearman's rho.

Μέσω του μη παραμετρικού κριτηρίου Mann-Whitney συσχετίστηκε, η μεταβλητή σχέση με τις ερωτήσεις της ενότητας «Απόψεις των εκπαιδευτικών- Ζητήματα πρακτικής εφαρμογής», το επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας ορίστηκε $p < 0,05$. Δεν διαπιστώθηκε κάποια σημαντική συσχέτιση.

Εν συνεχεία συσχετίστηκαν οι μεταβλητές Χρόνια διδακτικής εμπειρίας, Περιοχή σχολικής μονάδας, Η θέση σας στο νηπιαγωγείο, Άλλες σπουδές, με τις ερωτήσεις της ενότητας «Απόψεις των εκπαιδευτικών- Ζητήματα πρακτικής εφαρμογής». Για τις παρακάτω συσχετίσεις χρησιμοποιήθηκε το μη παραμετρικό κριτήριο Kruskal-Wallis.

✚ Η μεταβλητή «Έτη διδακτικής εμπειρίας» παρουσίασε σημαντική στατιστική συσχέτιση με:

- ✓ Με την ερώτηση «Οι υποδείξεις του Αναλυτικού Προγράμματος του Νηπιαγωγείου αρκούν για την προώθηση της Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης στην τάξη;» $H(4) = 9,933$, $p = 0,042$ με τους έχοντες 11-20 έτη διδακτικής εμπειρίας να παρουσιάζουν μεγαλύτερο μέσο όρο (Mean Rank = 16,68) έναντι των εκπαιδευτικών που έχουν 6-10 έτη διδακτικής εμπειρίας (Mean Rank = 6,17), σύμφωνα με την διόρθωση κατά bonferroni το επίπεδο σημαντικότητας τροποποιείται σε $p = 0,040$.

Για τις λοιπές μεταβλητές δεν υπήρξαν άλλες σημαντικές στατιστικές συσχετίσεις.

Τέλος, συσχετίστηκαν η μεταβλητή ηλικία και η μεταβλητή «Αριθμός μαθητών που φοιτούν στην τάξη» με τις ερωτήσεις της ενότητας «Απόψεις των εκπαιδευτικών-

Ζητήματα πρακτικής εφαρμογή. Για τις παρακάτω συσχετίσεις χρησιμοποιήθηκε ο συντελεστής συσχέτισης του Spearman's rho.

- ✚ Η μεταβλητή ηλικία παρουσίασε σημαντική στατιστική συσχέτιση με:
 - ✓ Με την ερώτηση «Οι υποδείξεις του Αναλυτικού Προγράμματος του Νηπιαγωγείου αρκούν για την προώθηση της Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης στην τάξη;» $r_s = 0,496$, $p = 0,007$, $N=28$.

- ✚ Η μεταβλητή «Αριθμός μαθητών που φοιτούν στην τάξη παρουσίασε σημαντική στατιστική συσχέτιση με:
 - ✓ Με την ερώτηση «Ενδιαφέρονται τα νήπια σας για δραστηριότητες διαπολιτισμικού ενδιαφέροντος» $r_s = 0,406$, $p = 0,032$, $N=28$.
 - ✓ Με την ερώτηση «Η διδασκαλία της Αγγλικής γλώσσας στο Νηπιαγωγείο θα βοηθήσει τους μαθητές να προσεγγίσουν με μεγαλύτερη ευκολία άλλες ξένες γλώσσες;» $r_s = 0,392$, $p = 0,039$, $N=28$.
 - ✓ Με την ερώτηση «Το Νηπιαγωγείο μπορεί να υποστηρίξει την εισαγωγή μιας ξένης γλώσσας, ως γνωστικό αντικείμενο;» $r_s = 0,459$, $p = 0,014$, $N=28$.
 - ✓ Με την ερώτηση «Τα αγγλικά μπορούν να ενταχθούν ως γνωστικό αντικείμενο στο Σύγχρονο Νηπιαγωγείο» $r_s = 0,434$, $p = 0,021$, $N=28$.
 - ✓ Με την ερώτηση «Η αγγλική γλώσσα λόγω της θέσης της στην παγκόσμια επικοινωνία θα πρέπει να αποτελεί μέρος του Αναλυτικού Προγράμματος του Νηπιαγωγείου;» $r_s = 0,512$, $p = 0,005$, $N=28$.
 - ✓ Με την ερώτηση «Η διδασκαλία της αγγλικής γλώσσας στο νηπιαγωγείο θα πρέπει να διαδάσκει από απόφοιτους Νηπιαγωγούς» $r_s = -0,415$, $p = 0,028$, $N=28$.

ΣΥΖΗΤΗΣΗ

Η παρούσα μελέτη διερεύνησε τις απόψεις και τις στάσεις των εκπαιδευτικών σχετικά με την εισαγωγή της αγγλικής γλώσσας στην προσχολική αγωγή.

Η διδασκαλία μιας ξένης γλώσσας στην προσχολική ηλικία αποτελεί θέμα μεγάλου ενδιαφέροντος αυτή τη στιγμή στις περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες. Το Συμβούλιο της Ευρώπης έχει δώσει ιδιαίτερη προσοχή στην πρόμη εκμάθηση ξένων γλωσσών.

Μελέτη των Andúgar & Cortina-Pérez, (2018) διαπιστώσε ότι, οι περισσότεροι ερωτηθέντες κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι ο νηπιαγωγός είναι υπεύθυνος για τη διδασκαλία της Αγγλικής Γλώσσας στην προσχολική ηλικία και θα πρέπει να αγαπά αυτό που κάνει, να δείχνει ενσυναίσθηση στα παιδιά και ενθουσιασμό για αυτό που κάνει. Όπως είπαν οι συμμετέχοντες, «Νομίζω ότι στην προσχολική εκπαίδευση ο εκπαιδευτικός πρέπει να είναι κοντά στους μαθητές και επίσης να ξέρει πώς να τους αντιμετωπίζει με στοργή». Εξίσου σημαντικό είναι ότι ο δάσκαλος απολαμβάνει αυτό που κάνει και μεταδίδει ενθουσιασμό στους μαθητές, ο οποίος συνδέεται εγγενώς με την παιχνιδιάρικη μάθηση. Οι δάσκαλοι πρέπει να έχουν υψηλά προσόντα, όπως το να είναι δημιουργικοί και πρωτότυποι. Αυτές οι πτυχές μπορεί να συμβάλουν στη δημιουργία μιας ευχάριστης και χαλαρής ατμόσφαιρας στην τάξη, όπου οι μαθητές νιώθουν άνετα.

Μία από τις ιδέες που πρέπει να είναι ξεκάθαρη είναι ότι τα αγγλικά έχουν γίνει βασική δεξιότητα, όχι απλώς ξένη γλώσσα. Αυτό θα ίσχυε για οποιαδήποτε επιπλέον ενσωματωμένη γλώσσα, όχι μόνο τα Αγγλικά, αν και τα Αγγλικά είναι η γλώσσα του κόσμου ή τουλάχιστον η γλώσσα που παρέχει πρόσβαση στον κόσμο. Μελέτες στο Λουξεμβούργο (Kirsch, 2018) και αλλού καταδεικνύουν θετικά αποτελέσματα σε όλους αυτούς τους τομείς, αν και εισάγουν μια σειρά από άλλες γλώσσες στα νηπιαγωγεία (δηλαδή, γαλλικά και γερμανικά).

Είναι σημαντικό να θυμόμαστε ότι τα πλεονεκτήματα της εκμάθησης γλωσσών από νωρίς δεν σχετίζονται μόνο με την εκμάθηση γλωσσών και τη μελλοντική επιτυχία, αλλά με άλλα παιδαγωγικά και γνωστικά οφέλη που τη συνοδεύουν. Η εκμάθηση μιας γλώσσας στην προσχολική ηλικία είναι πέρα από μια γλωσσική δεξιότητα. Είναι μια δημιουργική διαδικασία που επηρεάζει την ολιστική ανάπτυξη. Ορισμένα γλωσσικά, κοινωνικά, γνωστικά και συναισθηματικά χαρακτηριστικά ανάπτυξης των

μικρών παιδιών καθιστούν αυτή την περίοδο της ζωής τους κρίσιμη για την εκμάθηση της γλωσσομάθειας και γενικά τη γλωσσική εκπαίδευση (Edelenbos et al., 2006· Elvin et al., 2007).

Η παρούσα μελέτη παρουσιάζει περιορισμούς που κρίνεται ηθικό και σκόπιμο να αναφερθούν:

1. Η μελέτη πραγματοποιήθηκε σε μικρό αριθμό νηπιαγωγών της περιφερειακής ενότητας Κορινθίας για λόγους περιορισμένου χρονοδιαγράμματος.
2. Το δείγμα που επιλέχθηκε παρουσιάζει περιορισμό και σε μελλοντικές μελέτες θα πρέπει να επιλεγεί μεγαλύτερο ή και διαφορετικό δείγμα για την τεκμηρίωση της υπόθεσης της παρούσας μελέτης.
3. Η έρευνα πραγματοποιήθηκε κατά την περίοδο της πανδημίας, με αποτέλεσμα την αδυναμία προσέγγισης νηπιαγωγών και τη διανομή του ερωτηματολογίου δια ζώσης, με αποτέλεσμα τον πιθανό αποκλεισμό από την έρευνα πληθυσμού με αδυναμία χρήσης των ΤΠΕ.
4. Η διαδικασία συλλογής των δεδομένων της έρευνας πραγματοποιήθηκε με τη μέθοδο αυτοαναφοράς. Μελλοντική έρευνα προτείνεται για τον έλεγχο και την αξιολόγηση των πραγματικών απόψεων και στάσεων μέσω και άλλων διαφορετικών εργαλείων.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Σκοπός της παρούσας μελέτης ήταν η διερεύνηση των αντιλήψεων και των στάσεων των εκπαιδευτικών της προσχολικής ηλικίας της περιφερειακής ενότητας Κορινθίας, σχετικά με την πρόσφατη απόφαση του Υπουργείου Παιδείας για την ένταξη της Αγγλικής γλώσσας στο αναλυτικό πρόγραμμα σπουδών του νηπιαγωγείου ως ξεχωριστού γνωστικού αντικειμένου.

Διαπιστώθηκε πως οι εκπαιδευτικοί προσχολικής αγωγής θεωρούν μείζονος σημασίας το ρόλο του νηπιαγωγού για την προώθηση της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης, ταυτόχρονα πιστεύουν ότι ενδεχομένως να προχωρήσει στην σχολειοποίηση της προσχολικής αγωγής.

Η εισαγωγή νέων προσώπων πιστεύουν δεν θα επηρεάσει την σχέση μαθητή εκπαιδευτικού. Θεωρούν πάρα πολύ σπουδαίο τον ρόλο του εκπαιδευτικού στην προώθηση της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης.

Οι εκπαιδευτικοί πιστεύουν ότι το αναλυτικό πρόγραμμα του νηπιαγωγείου προάγει πολύ ζητήματα διαπολιτισμικότητας και επίσης θεωρούν ότι τα νήπια ενδιαφέρονται πολύ για δραστηριότητες διαπολιτισμικού ενδιαφέροντος.

Οι εκπαιδευτικοί προσχολικής αγωγής δεν είναι βέβαιοι ότι η εισαγωγή των μαθητών στην διδασκαλία μιας ξένης ότι είναι εύλογο να πραγματοποιείται από την προσχολική ηλικία και δεν είναι βέβαιοι ότι θα ενισχύσει τις δεξιότητες και τις ικανότητες των μαθητών, επίσης δεν είναι βέβαιοι για την γνωστική ετοιμότητα των νηπίων.

Τέλος, ο αριθμός των μαθητών που έχουν ανά τάξη, η ηλικία του εκπαιδευτικού και τα έτη διδακτικής εμπειρίας επηρεάζει τις κάποιες απόψεις των εκπαιδευτικών. Ακόμα, τα πολυπληθή τμήματα, η επιστημονική κατάρτιση προσωπικού, ο περιορισμένος χρόνος λόγω δραστηριοτήτων άμεσης προτεραιότητας, η γνωστική ανωριμότητα νηπίων και η γραφειοκρατία νηπιαγωγείου είναι παράγοντες που επηρεάζουν αρνητικά την ένταξη της αγγλικής στο ωρολόγιο πρόγραμμα του νηπιαγωγείου

Για την τεκμηρίωση της παρούσας έρευνας προτείνεται η διεξαγωγή της σε μεγαλύτερο δείγμα εργαζομένων, ώστε να μπορέσουμε να προχωρήσουμε σε γενίκευση ή μη των συμπερασμάτων της παρούσας μελέτης.

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Τα αγγλικά ως ξένη γλώσσα έχουν εισαχθεί στα προσχολικά εκπαιδευτικά πλαίσια σε όλη την Ευρώπη και μεγάλος αριθμός νηπιαγωγείων, κρατικών και ιδιωτικών κατέβαλε σημαντικές προσπάθειες ως προς αυτό. Υπάρχει πληθώρα μελετών που δείχνουν τα οφέλη από την εισαγωγή της αγγλικής γλώσσας στην προσχολική αγωγή και παρά τις αρχικές επιφυλάξεις, όλες οι ενδείξεις που έχουμε μέχρι στιγμής είναι αισιόδοξες. Επιφυλάξεις διαπιστώθηκαν και στην παρούσα έρευνα. Για την ομαλή ένταξη της αγγλικής στα νηπιαγωγεία της Ελλάδας προτείνεται:

- Τα αγγλικά δεν πρέπει να αποτελούν ξεχωριστό μάθημα αλλά να ενσωματώνονται στο σχολικό πρόγραμμα .
- Επίσης, όποιος είναι υπεύθυνος για τα μαθήματα πρέπει να έχει τόσο ισχυρό παιδαγωγικό υπόβαθρο όσο και υψηλό επίπεδο αγγλικής επάρκειας.
- Η μεθοδολογία βασίζεται σε προφορικές προσεγγίσεις, επικοινωνιακές εργασίες και δραστηριότητες που μοιάζουν με παιχνίδι.
- Τα δημοσιευμένα εγχειρίδια βοηθούν σημαντικά τους εκπαιδευτικούς που δεν έχουν μεγάλη εμπειρία στη διδασκαλία της αγγλικής γλώσσας, παρέχοντάς τους έτοιμα προς χρήση μαθήματα.

BIBΛIOΓPAΦIKES ANAΦOPES

Andúgar, A., & Cortina-Pérez, B. (2018). EFL Teachers' Reflections on Their Teaching Practice in Spanish Preschools: A Focus on Motivation. *Multilingual Education*, 219–244. doi:10.1007/978-3-319-77228-8_8

Ankrum, J., Genest, M., & Belcastro, E. (2014). The power of verbal schaffolding: "Showing beginning readers how to use reading strategies. *Early Childhood Educational Journal*, 42(1), pp. 39-47.

Asher, J. (1977). *Learning Another Language through Actions: The Complete Teacher's Guidebook*. Sky Oaks Productions.

Asmali, M. (2017). Young Learners' Attitudes and Motivation to Learn English. *Novitas - ROYAL*, 11(1), pp. 53-68.

Bedir, H. (2010). Teachers' beliefs on strategies based instruction in EFL classes of young learners. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 2, pp. 5208-5211.

Bournot-Trites, M., & Tellowitz, U. (2002). *Report of Current research on the Effects of Second Language Learning on First Language Literacy Skills*. Halifax, NS: The Printing House.

Çakır, İ. (2004). (Designing activities for young learners in EFL classrooms. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Dergisi*, 24(3), pp. 101-112.

Cameron, L. (2001). *Teaching Languages to Young Learners*. Cambridge: Cambridge University Press.

Cameron, L. (2003). Challenges for ELT from the expansion in teaching children. *ELT Journal*, 57(2), pp. 105-112.

Chamot, A., Barnhardt, S., El - Dinary, P., & Robbins, J. (1999). *The learning strategies handbook*. Whilte Plains, NY: Addison Wesley Longman.

Cheatham, G., & Ro, Y. (2010). Young English learners' inter language as a context for language and Early literacy development. *Young Children*, pp. 18-23.

Damar, E., Gürsoy, E., & Korkmaz, Ş. (2013). Teaching English to young learners Through the eyes of EFL teacher trainers. *ELT Research Journal*, 2(3), pp. 95–110.

Garton, S., Copland, F. & Burns, A. (2011). *Investigating global practices in teaching English to young learners*. UK: British Council.

Dinnebeil, L., & McInerney, W. (2011). *A guide to itinerant early childhood special education services*. Baltimore, MD: Brookes Publishing Company.

Edelenbos, P., Johnstone, R., & Kubanek-German, A. (2006). The main pedagogical principles underlying the teaching of languages to very young learners. Languages for the children of Europe. Published research, good practice & main principles Culture.http://ec.europa.eu/education/policies/lang/doc/young_en.pdf

Ellis, G., & Brewster, J. (2002). *Tell it Again!* Penguin.

Elvin, P., E. Maageró, & Simonsen, B. (2007). How do the dinosaurs speak in England? English in Kindergarten. *European Early Childhood Education Research Journal*, 15(1), 71-86. doi: 10.1080/13502930601103199

Er, S. (2014). Which is the Most Appropriate Strategy for Very Young Language Learners. *International Journal of Social Sciences & Education*, 4(4), pp. 829-837.

Eurydice. (2005). *Schlüsselzahlen zum Sprachenlernen an den Schulen in Europa*. [Key data on teaching languages at school in Europe]. Brüssel.

Fojkar, M., & Skubic, D. (2017). Pre - Service Preschool Teachers' Beliefs about Foreign Language Learning and Early Foreign Language Teaching in Slovenia. *CEPS Journal*, 7(4), pp. 85-104.

Ghosn, I. (2002). Four good reasons to use literature in primary school. *ELT journal*, 56(2), pp. 172-179.

Halliwell, S. (1993). *Teaching English in the primary classroom*. London: Longman.

Haznedar, B., & Uysal, H. (2010). *Handbook for teaching foreign languages to young learners in primary schools*. Ankara: Anı Publications.

Jurišević, M., & Pižorn, K. (2013). Young foreign language learners' motivation – A Slovenian experience. *Porta Linguarum*, 19, pp. 179-198.

Kersten, K., & Rohde, A. (2013). Teaching English to young learners. In M. Flyman, & C. Norrby, *Language Acquisition and Use in Multilingual Contexts* (pp. 107-121).

Kirsch, C. (2018). Dynamic interplay of language policies, beliefs and pedagogy in a preschool in Luxembourg. *Language and Education*, 32(5), 444-461, DOI:10.1080/09500782.2018.1487452

Kırkgöz, Y., Çelik, S., & Arikan, A. (2016). Laying the theoretical and practical foundations for a new elementary English curriculum in Turkey: A procedural analysis. *Kastamonu Education Journal*, 24(3), pp. 1199-1212.

Kocaman, O., & Kocaman, N. (2012). Age Factor in Foreign Language Education At Preschool Level. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 55, pp. 168-177.

Larson-Freeman, D. (2000). *Techniques and principles in language teaching*. China: Oxford University Press.

Lomeo - Smrtic, C. (2008). An Early Childhood Practitioner's Guide: Developmentally Appropriate Literacy Practices for Preschool - Age Children. *Educator's Voice*, 1, pp. 1-6.

Lonigan, C., Burgess, S., & Anthony, J. (2000). Development of emergent literacy and early reading skills in preschool children: Evidence from a latent - variable longitudinal study. *Developmental Psychology*, 36 (5), p. 596.

Mart, C. (2012). Encouraging Young Learners to Learn English through Stories. *English Language Teaching*, 5 (5), 101-106.

Mooney, C. (2000). *Theories of childhood: an Introduction to Dewey, Montessori, Erikson, Piaget & Vygotsky* (Vol. Fifth edition). St. Paul, Minn: Redleaf Publishing.

Motteram, G. (2013). *Innovations in learning technologies for English language teaching*. London: British Council Publications.

Mourão, S. (2009). *Using stories in the primary classroom*. In L. Denham, & N. Figueras, *BritLit: Using Literature in EFL Classrooms* (pp. 17 – 26). Barcelona: APAC.

Nikolov, M., & Djigunović, J. (2006). Recent Research on Age, Second Language Acquisition, and Early Foreign Language Learning, *Annual Review of Applied Linguistics*, 26, pp. 234-260.

Ντολιοπούλου, Ε. (2004). *Σύγχρονες τάσεις της προσχολικής αγωγής*. Αθήνα: Τυποθήτω.

Pianta, R., Barnett, W., Burchinal, M., & Thornb, K. (2009). The Effects of Preschool Education: What we know, how public policy is or is not allowed with the evidence base and what we need to know. *Psychological Science in the Public Interest*, 10(2), pp. 49-88.

Παπαδόπουλος, Ι. Αναγνώστου, Ε., Καρακούση, Φ., Πείου, Β., Σέμογλου, Κ. & Γρίβα, Ε., (2012), Ολική Αισθητηριακή Κινητική Απόκριση: Μια εφαρμογή γλωσσικής ανάπτυξης στην πρωτοσχολική ηλικία. *Hellenic Journal of Rhyical Education*, Θεσσαλονίκη. Ανακτήθηκε από <https://www.academia.edu/> .

Reille, V., & Ward, S. (2003). *Very Young Learners*. Oxford: Resource Books for Teachers.

Richards, J. & Rodgers, T. (2001). *Approaches and Methods in Language Teaching*. Cambridge: Cambridge University Press.

Scott, W., & Ytreberg, L. (1990). *Teaching English to children*. Longman.

Shanahan, T., & Lonigan, C. (2008). *Developing early literacy: A report of the national early literacy panel*. National Institute for Literacy.

Slatterly, M., & Willis, J. (2001). *English for primary teachers*. Oxford: Oxford University Press.

Tarakcioğlu, A., & Tunçarslan, H. (2014). The effect of short stories on teaching vocabulary to very young learners (aged 3-4-year): A suggested common syllabus. *Journal of Language and Linguistic Studies*, 10 (2), pp. 67-84.

Τσουκαλά, Κ. (2006). *Παιδική αστική εντοπία*. Αθήνα: Τυποθήτω.

Uktamova, M., & Mirzaahmedov, M. (2018). Ethical literacy of EFL teachers in preschool education. *Preschool Bilingual Education*.

Uysal, N., & Yavuz, F. (2015). Teaching English to Very Young Learners. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 197, pp. 19-22.

Wells, G. (1999). *Dialogic Enquiry*. Cambridge: C.U.P.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

ΣΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΠΟΦΕΙΣ ΝΗΠΙΑΓΩΓΩΝ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΗΝ ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΑΓΓΛΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΣΤΟ ΝΗΠΙΑΓΕΙΟ.

Αυτό το ερωτηματολόγιο σχεδιάστηκε για να αξιολογήσει τις απόψεις και τις στάσεις των εκπαιδευτικών προσχολικής εκπαίδευσης του Νομού Κορινθίας για την ένταξη της αγγλικής γλώσσας στο Νηπιαγωγείο. Το παρόν ερωτηματολόγιο έχει σχεδιαστεί με τέτοιο τρόπο ώστε τα αποτελέσματα να μην είναι εμφανή σε κανέναν εκτός από τους υπευθύνους της μελέτης. Σας ευχαριστώ εκ των προτέρων για τον χρόνο που διαθέσατε στη συμπλήρωση αυτού του ερωτηματολογίου. (Παρακαλώ απαντήστε με ειλικρίνεια στις ερωτήσεις).

Ενημερωμένη συναίνεση: «Διάβασα τις παραπάνω πληροφορίες και κατανόησα τον σκοπό αυτής της μελέτης. Κατανοώ ότι η συμμετοχή μου είναι εθελοντική και δεν θα υπάρχει κανένας κίνδυνος, όφελος ή αποζημίωση για μένα ή παραβίαση του ιδιωτικού απορρήτου». *

Συμφωνώ

A. ΠΡΟΦΙΛ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ

1. Φύλο: *

Γυναίκα

Άνδρας

2. Ηλικία: *

Η απάντησή σας

3. Χρόνια διδακτικής εμπειρίας: *

- έως 5 έτη
- 6 έως 10 έτη
- 11 έως 20 έτη
- 21 έως 30 έτη
- πάνω από 30 έτη

4. Περιοχή Σχολικής Μονάδας: *

- Αστική
- Ημιαστική
- Αγροτική

5. Σχέση εργασίας: *

- Μόνιμος
- Αναπληρωτής

6. Η θέση σας στο Νηπιαγωγείο: *

- Νηπιαγωγός Ειδικής Αγωγής
- Νηπιαγωγός Γενικής Αγωγής
- Προϊσταμένη

7. Άλλες σπουδές: *

- ΑΣΠΑΙΤΕ
- Μεταπτυχιακό Δίπλωμα Ειδίκευσης
- Διδακτορικό Δίπλωμα
- Άλλο πτυχίο ΑΕΙ, ΤΕΙ
- Δεν έχω άλλες σπουδές

8. Αριθμός μαθητών που φοιτούν στην τάξη σας: *

Η απάντησή σας _____

B. ΑΠΟΨΕΙΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ - ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΠΡΑΚΤΙΚΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ

9. Το Νηπιαγωγείο αποτελεί χώρο προώθησης διαπολιτισμικών αξιών. *

- Συμφωνώ απόλυτως
- Συμφωνώ
- Ούτε συμφωνώ, ούτε διαφωνώ
- Διαφωνώ
- Διαφωνώ απολύτως

10. Το Αναλυτικό Πρόγραμμα του Νηπιαγωγείου προάγει ζητήματα διαπολιτισμικότητας: *

- Πάρα πολύ
- Πολύ
- Ελάχιστα
- Καθόλου

11. Θα μπορούσε να συμπεριληφθεί στο Αναλυτικό Πρόγραμμα του Νηπιαγωγείου η εκμάθηση μιας ξένης γλώσσας: *

- Συμφωνώ απολύτως
- Συμφωνώ
- Ούτε συμφωνώ, ούτε διαφωνώ
- Διαφωνώ
- Διαφωνώ απολύτως

12. Πόσο συχνά εφαρμόζετε στην τάξη σας κάποιο πρόγραμμα ή δραστηριότητες διαπολιτισμικής εκπαίδευσης: *

- Κάθε μέρα
- Κάθε εβδομάδα
- Κάθε μήνα
- Κάθε τρίμηνο
- Κάθε χρόνο

13. Ενδιαφέρονται τα νήπια σας για δραστηριότητες διαπολιτισμικού ενδιαφέροντος: *

- Πάρα πολύ
- Πολύ
- Λίγο
- Καθόλου

14. Η εισαγωγή των μαθητών στη διδασκαλία ξένης γλώσσας θα μπορούσε να πραγματοποιηθεί από την προσχολική ηλικία: *

- Συμφωνώ απολύτως
- Συμφωνώ
- Ούτε συμφωνώ, ούτε διαφωνώ
- Διαφωνώ
- Διαφωνώ απολύτως

15. Τα νήπια είναι γνωστικά ώριμα να κατακτήσουν μια ξένη γλώσσα στο νηπιαγωγείο: *

- Συμφωνώ απολύτως
- Συμφωνώ
- Ούτε συμφωνώ, ούτε διαφωνώ
- Διαφωνώ
- Διαφωνώ απολύτως

16. Η διδασκαλία μιας ξένης γλώσσας στο νηπιαγωγείο ενισχύει τις δεξιότητες και τις ικανότητες των νηπίων; *

- Συμφωνώ απολύτως
- Συμφωνώ
- Ούτε συμφωνώ, ούτε διαφωνώ
- Διαφωνώ
- Διαφωνώ απολύτως

17. Η διδασκαλία της Αγγλικής γλώσσας στο Νηπιαγωγείο θα βοηθήσει αργότερα τους μαθητές να προσεγγίσουν με μεγαλύτερη ευκολία άλλες ξένες γλώσσες; *

- Συμφωνώ απολύτως
- Συμφωνώ
- Ούτε συμφωνώ, ούτε διαφωνώ
- Διαφωνώ
- Διαφωνά απολύτως

18. Πιστεύετε ότι η εισαγωγή μιας ξένης γλώσσας στο Νηπιαγωγείο, θα αποτελέσει τροχοπέδη στη σωστή θεμελίωση της μητρικής γλώσσας στα νήπια; *

- Συμφωνώ απολύτως
- Συμφωνώ
- Ούτε συμφωνώ, ούτε διαφωνώ
- Διαφωνώ
- Διαφωνώ απολύτως

19. Το Νηπιαγωγείο μπορεί να υποστηρίξει την εισαγωγή μιας ξένης γλώσσας, ως γνωστικό αντικείμενο: *

- Συμφωνώ απολύτως
- Συμφωνώ
- Ούτε συμφωνώ, ούτε διαφωνώ
- Διαφωνώ
- Διαφωνώ απολύτως

20. Τα αγγλικά μπορούν να ενταχθούν ως γνωστικό αντικείμενο στο Σύγχρονο Νηπιαγωγείο: *

- Συμφωνώ απολύτως
- Συμφωνώ
- Ούτε συμφωνώ, ούτε διαφωνώ
- Διαφωνώ
- Διαφωνώ απολύτως

21. Η αγγλική γλώσσα λόγω της θέσης της στην παγκόσμια επικοινωνία θα πρέπει να αποτελεί μέρος του Αναλυτικού Προγράμματος του Σύγχρονου Ελληνικού Νηπιαγωγείου: *

- Συμφωνώ απολύτως
- Συμφωνώ
- Ούτε συμφωνώ, ούτε διαφωνώ
- Διαφωνώ
- Διαφωνά απολύτως

22. Πόσο σπουδαίος είναι ο ρόλος του/της νηπιαγωγού στην προώθηση της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης: *

- Πάρα πολύ
- Πολύ
- Λίγο
- Ελάχιστα
- Καθόλου

23. Οι υποδείξεις του Αναλυτικού Προγράμματος του Νηπιαγωγείου αρκούν για την προώθηση της Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης στην τάξη: *

- Συμφωνώ απολύτως
- Συμφωνώ
- Ούτε συμφωνώ, ούτε διαφωνώ
- Διαφωνώ
- Διαφωνώ απολύτως

24. Η διδασκαλία της αγγλικής γλώσσας στο νηπιαγωγείο θα πρέπει να διαδίδεται από απόφοιτους των Παιδαγωγικών Τμημάτων Προσχολικής Εκπαίδευσης: *

- Συμφωνώ απολύτως
- Συμφωνώ
- Ούτε συμφωνώ, ούτε διαφωνώ
- Διαφωνώ
- Διαφωνώ απολύτως

25. Η αγγλική γλώσσα στις ηλικίες του Νηπιαγωγείου μπορεί να διδαχτεί αυτόνομα και όχι απαραίτητα σε συνάρτηση με άλλες δραστηριότητες γραμματισμού. *

- Συμφωνώ απολύτως
- Συμφωνώ
- Ούτε συμφωνώ, ούτε διαφωνώ
- Διαφωνώ
- Διαφωνώ απολύτως

26. Η εισαγωγή νέων προσώπων στο Νηπιαγωγείο θα επηρεάσει αρνητικά τη στενή σχέση μαθητή - δασκάλου που υπήρχε στον χώρο αυτό. *

- Πάρα πολύ
- Πολύ
- Λίγο
- Ελάχιστα
- Καθόλου

27. Ποιες από τις παρακάτω συνθήκες των σύγχρονων Νηπιαγωγείων επηρεάζουν αρνητικά τη δυνατότητα ένταξης της αγγλικής γλώσσας, ως γνωστικό αντικείμενο στο Νηπιαγωγείο: *

- Πολυπληθή τμήματα
- Οικονομικές συνθήκες
- Υλικοτεχνική υποδομή
- Επιστημονική κατάρτιση προσωπικού
- Ωρολόγιο πρόγραμμα
- Έλλειψη ενδιαφέροντος από τα νήπια
- Περιορισμένος χρόνος λόγω δραστηριοτήτων άμεσης προτεραιότητας

Αναλυτικό Πρόγραμμα Νηπιαγωγείου

Γνωστική ανωριμότητα νηπίων

Γραφειοκρατία Νηπιαγωγείου

Άλλο: _____

28. Το Νηπιαγωγείο που εργάζεστε διαθέτει επαρκή υλικοτεχνική υποδομή ώστε να υποστηρίξει την εισαγωγή της αγγλικής γλώσσας, ως γνωστικό αντικείμενο: *

Ναι

Όχι

29. Πώς χρηματοδοτείται το Νηπιαγωγείο που εργάζεστε: *

Σχολική Επιτροπή

Σύλλογο Γονέων και Κηδεμόνων

Άλλους Συλλόγους ή Φορείς

Ιδιωτική Πρωτοβουλία

Νηπιαγωγούς

Άλλο: _____

30. Η ένταξη της αγγλικής γλώσσας, ως γνωστικό αντικείμενο στο Νηπιαγωγείο οδηγεί στη σχολειοποίηση της Προσχολικής Αγωγής *

Συμφωνώ απολύτως

Συμφωνώ

Ούτε συμφωνώ, ούτε διαφωνώ

Διαφωνώ

Διαφωνώ απολύτως

Σας ευχαριστώ για τη συμμετοχή σας!